

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen
Vägnätsbyrån, I3

Beslutande
Minister
Christian Wikström

Föredragande
Trafikingenjör
Elin Roselius

Justerat
Omedelbart

Nr 87

Begäran om justering av stadsplan för förverkligande av
ombyggnad av LV30 V. Ytternäsvägen
ÅLR 2022/10482

Beslut

Beslöts begära att Mariehamns stad utför en ändring av stadsplan som möjliggör att utformningsplan för bygdeväg nr 30, Västra Ytternäsvägen på sträckan Öhbergsvägen-Måsvägen i Bilaga 1 I322E65 kan verkställas.

Motivering

Ålands landskapsregering är väghållare för landsvägar och bygdevägar enligt 20 § landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland, nedan lagen om allmänna vägar och är således även väghållare för bygdeväg nr 30, Västra ytternäsvägen.

Landskapets Vägnätsbyrån har i samråd med Mariehamns stad tagit fram en utformningsplan för Västra Ytternäsvägen på sträckan Öhbergsvägen-Måsvägen. För att de föreslagna åtgärderna ska kunna förverkligas är det nödvändigt att göra justeringar av gällande stadsplan i anslutning till enskilda korsningsområden.

Bakgrund

Infrastrukturnämnden vid Mariehamns stad inkom 11.12.2018 med en motion avseende trafiksituationen vid V. Ytternäsvägen och en anhållan om att ytterligare förbättringar av trafiksäkerheten genomförs snarast. Landskapets Vägnätsbyrån har därefter, vid sju olika tillfällen under åren 2019-2021, träffat Mariehamns stad för att tillsammans arbeta fram en trafiklösning för sträckan.

Under 2022 har landskapets Vägnätsbyrå även låtit ta fram en bullerutredning för att undersöka vilka eventuella bullerskyddsåtgärder som är nödvändiga och om de får plats enligt den gällande stadsplanen och utformningsplanen. Bullerutredningen visar på att

föreslagna åtgärder har utrymme inom vägområdet enligt gällande stadsplan, men att entreprenadområdet bör förlängas.

Syftet med projektet är att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten på sträckan för samtliga trafikslag, anpassa trafiklösningarna på sträckan för dagens och framtidens behov samt bibehålla attraktionskraften till södra Mariehamn och Järsö- och Nåtöområdet.

Bilagor

Bilaga 1 I322E65: Utformningsplan daterad 20.12.2021.

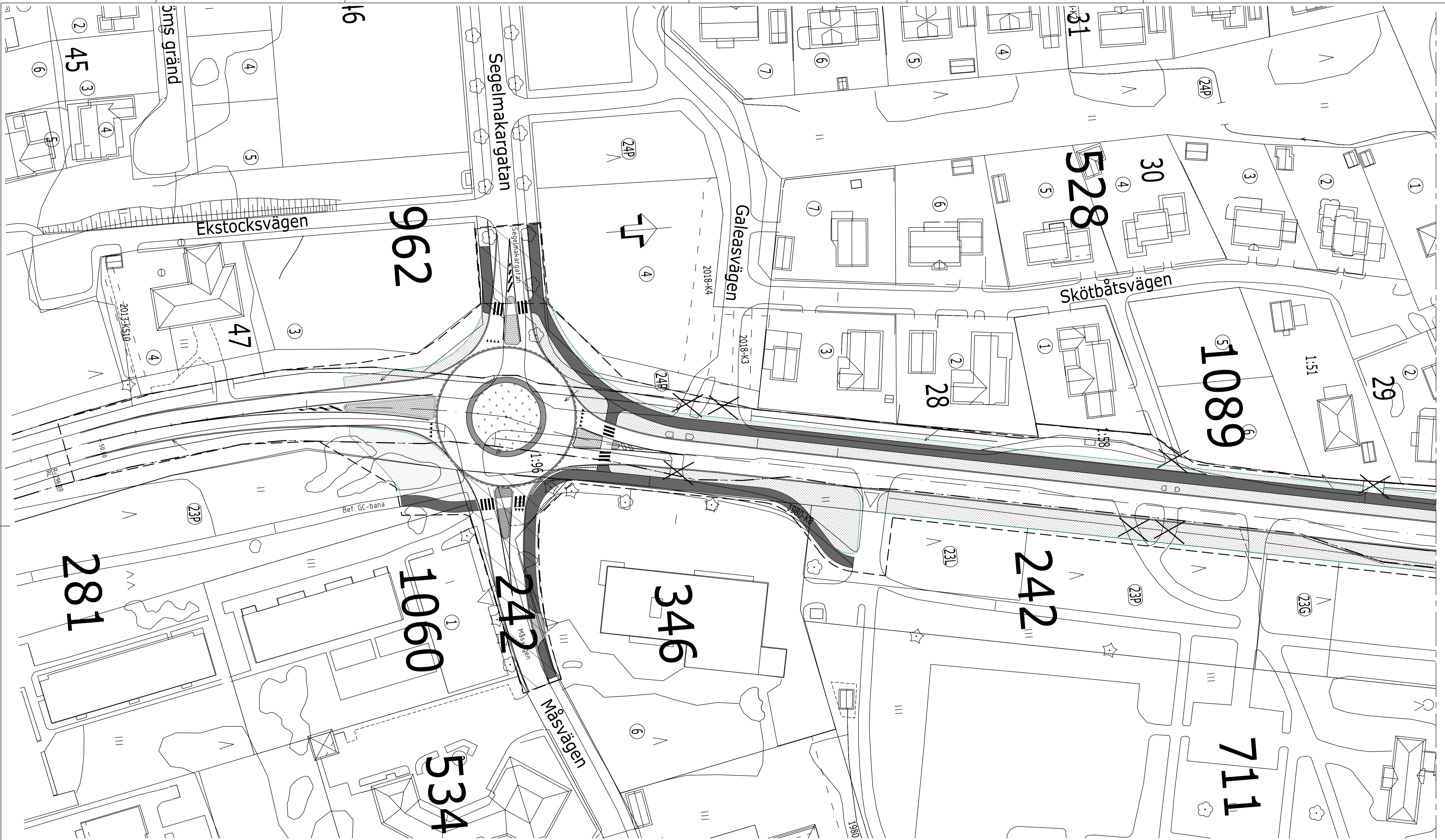
Nr 88

Vägförbindelse mellan Styrö holme i Mariehamns kommun över Skobbholm i Lemlands kommun till Järsövägen

ÅLR 2021/7873

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt begära in synpunkter från Lemlands kommun enligt Bilaga 2 I322E65.



KONNEKTIONSLINJE MOT 3001T0201

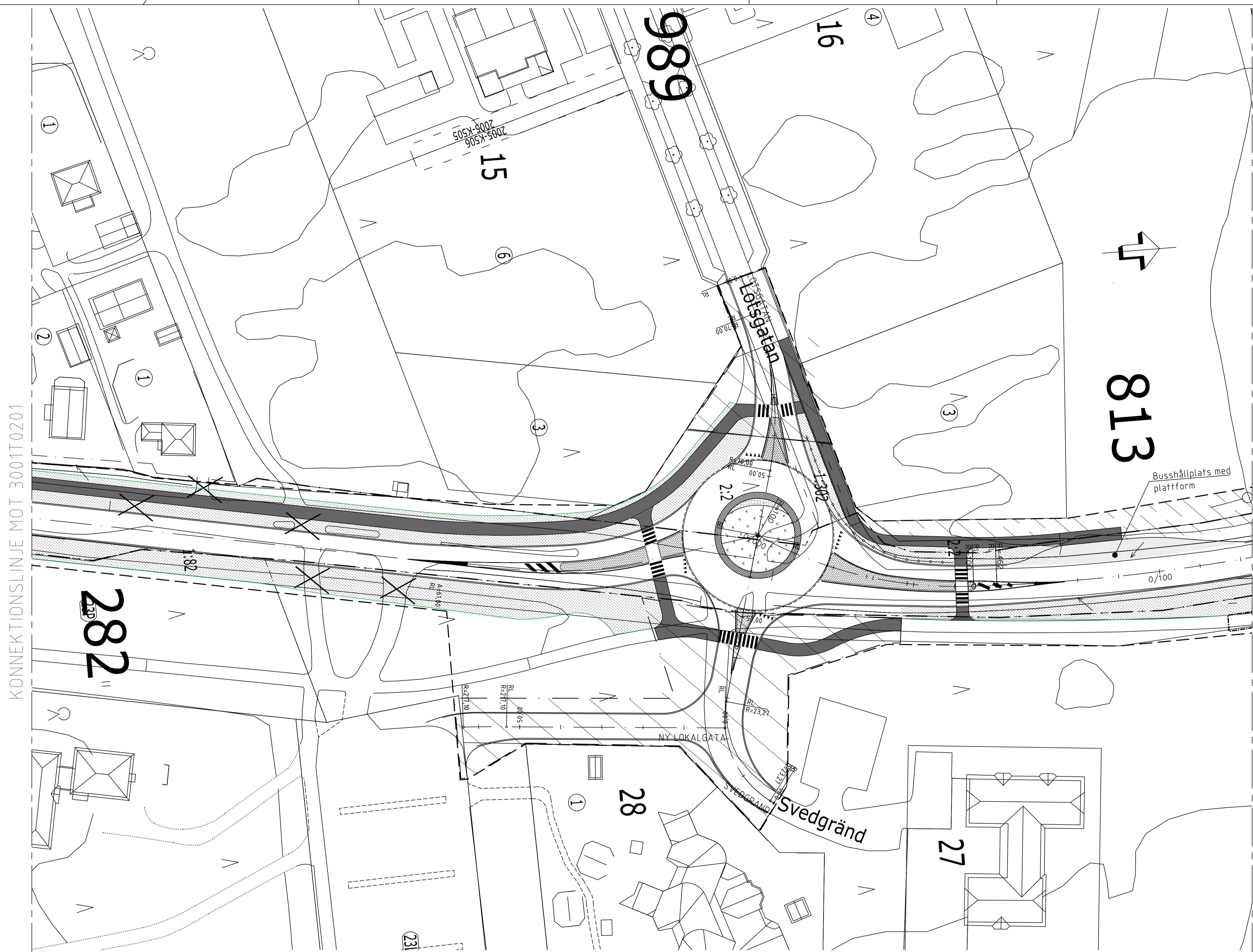
TECKENFÖRKLARING

- | | | | | | |
|--|--------------------------------------------------------|--|-------------------------------|--|------------------------------------|
| | Projektgräns | | Stadsplanebeteckning | | M.hams stads verkställighetsområde |
| | Fastighetsanslutning som verkställs av Mariehamns stad | | Kvartersnummer | | Anslutning som tas bort |
| | Centrumlinje projekterad väg | | | | GC-bana / trottoar |
| | Vägräcke | | | | Skötselområdesyta |
| | Fastighetsanslutning | | Befintlig vägområdesgräns ÅLR | | |

GRANSKNINGSHANDLING

REV.	ANTAL	REVIDERINGEN AVSER	SIGNATUR	DATUM
ARBETE FÖRSTUDIE BV30 RINGVÄGEN – MÅSVÄGEN MARIEHAMN			RITNINGSNNEHÅLL OCH SKALA UTFORMNINGSPÅN TEKNIKÖVERGRIPANDE SKALA: 1:500	
 Ålands länsskapsregering PB 1060, AX-22111 MARIEHAMN Tel: 018-25000 regeringen.ax/infrastruktur-kommunikationer			GRANSKAT	GODKÄNT
DIARIENUMMER/ ARBETSNUMMER			RITNINGSNUMMER	
DATUM			3001T0201	

Bilaga 1 I322E65
ÅLR 2022/10482 20.12.2022

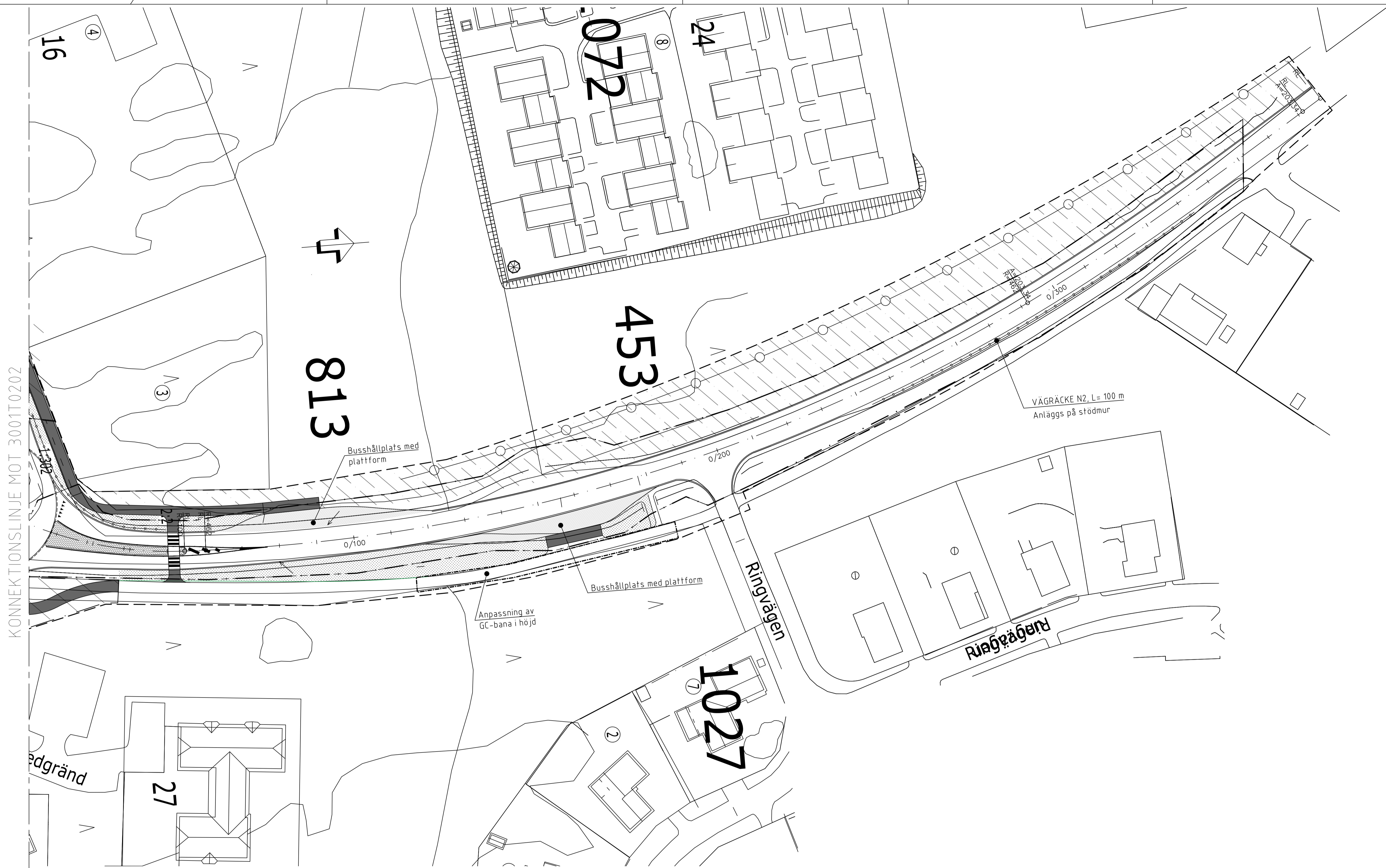


TECKENFÖRKLARING

- | | | | | | |
|--|------------------------------|------------|-------------------------|--|-------------------------------------|
| | Projektgräns | 813 | Stadsplanebeteckning | | M.hams stads verkställighetsområde |
| | Centrumlinje projekterad väg | 16 | Kvartersnummer | | Område som berörs av bergsprängning |
| | Vägräcke | | Anslutning som tas bort | | GC-bana / trottoar |
| | Fastighetsanslutning | | Skötselområdesyta | | Befintlig vägområdesgräns ÅLR |

GRANSKNINGSHANDLING

REV.	ANTAL	REVIDERINGEN AVSER	SIGNATUR	DATUM
ARBETE		RITNINGSNNEHÅLL OCH SKALA		
UTFORMNINGSPÅN		PLANKARTA		
BV30 RINGVÄGEN – MÅSVÄGEN		TEKNIKÖVERGRIPANDE		
MARIEHAMN		SKALA: 1:500		
		RITAT	GRANSKAT	
PB 1060, AX-22111 MARIEHAMN Tel: 018-25000 regeringen.ax/infrastruktur-kommunikationer		PLANERAT	GODKÄNT	
DIARIENUMMER/ ARBETSNUMMER		RITINGSNUMMER		
DATUM		3001T0202		



KONNEKTIONSLINJE MOT 3001T0202

TECKENFÖRKLARING

- | | | | | | |
|--|------------------------------|------------|-------------------------|--|-------------------------------------|
| | Projektgräns | 813 | Stadsplanebeteckning | | M.hams stads verkställighetsområde |
| | Fallskyddsstängsel | 16 | Kvartersnummer | | Område som berörs av bergsprängning |
| | Centrumlinje projekterad väg | | Anslutning som tas bort | | GC-bana /trottoar |
| | 50,00 | | Skötselområdesyta | | Befintlig vägområdesgräns ÅLR |
| | Vägräcke | | | | |
| | Fastighetsanslutning | | | | |

GRANSKNINGSHANDLING

REV.	ANTAL	REVIDERINGEN AVSER	SIGNATUR	DATUM
ARBETE		RITNINGSNNEHÅLL OCH SKALA		
UTFORMNINGSPÅN		PLANKARTA		
BV30 RINGVÄGEN – MÅSVÄGEN		TEKNIKÖVERGRIPANDE		
MARIEHAMN		SKALA: 1:500		
		RITAT	GRANSKAT	
PB 1060, AX-22111 MARIEHAMN Tel: 018-25000 regeringen.ax/infrastruktur-kommunikationer		PLANERAT	GODKÄNT	
DIARIENUMMER/ ARBETSNUMMER		RITINGSNUMMER		
DATUM		3001T0203		
20.12.2021				

Hänvisning

Leblings kommun
Kommunrundan 7
22610 LEMLAND

Kontaktperson
Elin Roselius

Ärende

Begäran om synpunkter avseende planerad exploatering av Styrö

Ålands landskapsregering mottog 16.9.2021 Mariehamns stads anhållan om att landskapsregeringen förverkligar en vägförbindelse till Styrö över Skobholm. Mariehamns stad har på landskapsregeringens begäran därefter inkommit med en rad kompletterande handlingar i ärendet.

Ålands landskapsregering bifogar här samtliga handlingar i ärendet och ber Leblings kommun att granska och bemöta underlaget. Vi önskar era synpunkter **senast 31 maj 2023**.

Bakgrund

Ålands landskapsregering mottog 16.9.2021 Mariehamns stads anhållan om att landskapsregeringen förverkligar en vägförbindelse till Styrö över Skobholm. Ålands landskapsregering har genom beslut på enskild föredragning 14.12.2021 svarat att Mariehamns stad behöver inkomma med ett underlag som närmare beskriver den planerade utvecklingen av Styrö och dess påverkan. Underlaget bör innehålla uppgifter om trafikslag, trafikmängder, eventuella allmänna inrättningar och besöksmål. I underlaget behöver det även finnas en utvärdering av andra vägalternativ till Styrö. Syftet med underlaget är att skapa ett tillräckligt beslutsunderlag som krävs för att Ålands landskapsregering ska kunna avgöra om förutsättningarna enligt 10 § lagen om allmänna vägar är uppfyllda.

Mariehamns stad har 21.12.2021 inkommit med handlingar i ärendet. Ålands landskapsregering har i ett beslut på enskild föredragning 1.3.2022 bett Mariehamn stad att inkomma med kompletterande handlingar, vilka har inkommit 14.9.2022.

Infrastrukturminister

Christian Wikström

Trafikingenjör

Elin Roselius

BILAGOR

- Bilaga 1. Stadens anhållan, inkom till ÅLR 16.9.2021
- Bilaga 2. ÅLR:s beslut, begäran om underlag, daterat 14.12.2021
- Bilaga 3. Stadens underlag, inkom till ÅLR 21.12.2021
- Bilaga 4. ÅLR:s beslut, begäran om komplettering, daterat 1.3.2022
- Bilaga 5. Skrivelse från privatperson, inkom till ÅLR 21.6.2022
- Bilaga 6. Stadens komplettering, inkom till ÅLR 14.9.2022

BREV

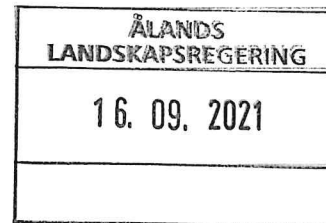
Datum
15.09.2021

Vår referens
Stadskansliet

Beteckning/Dnr
MHSTAD/360/2018

Er referens

Ålands landskapsregering
PB 1060
22111 MARIEHAMN



Delgeneralplan för Styrso holme

Stadsstyrelsen har 09.09.2021, § 168, beslutat anhålla hos Ålands landskapsregering om att landskapsregeringen, om landskapsregeringen inte på annat sätt kan utverka att väganslutningen över Skobbholm kan förverkligas som kommunal väg, dels fastställer en vägplan för och dels anlägger en bygdeväg som förbinder Styrso holme med Järsövägen. Protokollsutdrag bifogas.



Barbara Heinonen
Stadsdirektör



Emma Dahlén
Kanslichef



Organ
Stadsstyrelsen

Plats
Stadshuset

Datum
9.9.2021

Tid
15.00 – 17.45

<p>Beslutande</p> <p>Ingrid Zetterman, ordförande Peter Enberg, I vice ordförande Anna Holmström, II vice ordförande Nina Fellman Anders Holmberg Elias Lindström Henrik Löthman Terese Åsgård Peter Ekholm</p>	<p>Övriga</p> <p>Barbara Heinonen, stadsdirektör, kl. 16.20 -, § 173 Emma Dahlén, kanslichef Henrik Häggblom, bitr. kanslichef, kl. - 16.20, § 165 - 175</p>
<p>Underskrifter</p> <p>Ingrid Zetterman Ordförande</p> <p>Henrik Häggblom Sekreterare</p>	
<p>Protokolljustering Elektroniskt enligt bakomliggande e-post 14.9.2021</p> <p>Terese Åsgård</p> <p>Elias Lindström</p>	
<p>Protokollet framlagt till allmänt påseende Mariehamns stadshus 14.9.2021</p> <p>Emma Dahlén Kanslichef</p>	
<p>Utdragets riktighet bestyrks</p> <p>Mariehamns stadshus</p> <p>Emma Dahlén Kanslichef</p>	



165 § Sammanträdetets konstituerande

Stadsstyrelsen 165 §, 9.9.2021

Sammanträdetets beslutförhet och laglighet

Konstateras att mötet är beslutfört och lagenligt sammankallat.

Protokolljustering

Till protokolljusterare utses Terese Åsgård och Elias Lindström.

Protokolljustering genomförs elektroniskt senast 14.9.2021 kl. 15.00.

Föredragningslistan

Föredragningslistan godkänns med följande ändringar och tillägg:

174 § Tilläggsanslag 2021 för Södra Lillängen återtas och ersätts av ny § 174 Utskott Ålands miljöservice k.f. samt att ny 175 § Utlåtandebegäran om regeringens proposition till riksdagen med förslag till Ålands självstyrelselag läggs till.

168 § Delgeneralplan för Styrso holme (Stfge)

Dnr MHSTAD/360/2018

Stadsutvecklingsnämnden 21 §, 22.05.2017

Bilagor:

- Anhållan om delgeneralplan av lägenhet Rnr 1:12 på Styrso holme, syssloman på Styrso Magnus Kalm, 15.8.2016; A – SUN 21 §
- Ägoförhållanden och markarealer på Styrso, Stark april.2017; B – SUN 21 §
- Ortokarta över Styrso; C – SUN 21 §
- Vägförrättningskarta över Skobbholm; D – SUN 21 §
- Tidsplan för planering och utbyggnad av Mariehamn; E – SUN 21 §

Bakgrund till planeringsuppdraget

Till staden har inkommit en anhållan av markägarna att delgeneralplanera en av fastigheterna på Styrso holme. Den aktuella lägenheten omfattar 69 % av Styrsos markareal.

Stadsutvecklingsnämnden har därför diskuterat en planläggning av Styrso. Generalplanering är ett översiktligt planeringsinstrument som ska följa det som stipuleras i plan- och bygglagen för landskapet Åland. Stadsarkitektkansliets bedömning är att en delgeneralplan ska omfatta hela Styrso.

Situationen idag

Ägo förhållandena

Styrso omfattar 500 300 m² mark, d.v.s. ca 50 ha och är idag uppdelat i 8 lägenheter Rnr 1:2, 1:3, 1,8, 1:9, 1:10, 1:10 M601, 1:11 och 1:12.

Fastigheten Styrso by Rnr 1:2 ägs av Mariehamns stad. De övriga fastigheterna är i privat ägo. Vattnet runt Styrso ägs av landskapet Åland.

Gällande plansituation

Styrso holme är inte planerad med fastställd bindande generalplan och är inte detaljplanerad. Styrso ingår i den riktgivande generalplanen för Mariehamns stad. Byggandet idag sker enligt reglerna i stadens byggnadsordning.

Den riktgivande generalplanen

I den riktgivande generalplanen för Mariehamns stad stipuleras för centrala Styrso med markanvändningen rekreativområde R och för en 50 m bred strandzon med markanvändningen naturskyddsområde SN-2. På den norra delen och den västra delen av Styrso inom naturskyddsområdet finns enstaka fornminnen. Förutom dessa finns sex stycken R-3 områden d.v.s. parceller som under vissa förutsättningar får byggas enligt stadens byggnadsordning.

Områdets utbyggnad och vatten-, avlopps- och elförsörjning

Av de 8 fastigheterna på Styrös södra del är idag tre fast bosatta och på en fastighet finns ett beviljat bygglov för eignahem. Fastigheten vid Styrös västra del är fritidsbostad såsom även stadens fastighet på norra Styrö.

Vatten- och avloppsförsörjning finns till de bebyggda södra fastigheterna som ordnats med privat ledning till stadsgränsen och sedan med stadens tillstånd kopplats till Lemlands kommuns nät. Fritidsstugan på västra Styrö har varken vatten eller avlopp och stadens fritidsstuga har enbart sommarvatten och inget avlopp. Samtliga har elanslutning via elnät. Elledningen är dragen med markägarnas tillstånd längs Skobboldsvägen.

Vägförättningar på Styrö

En vägförättning är gjord år 1996 för en 5 m bred väg från Skobboldsvägen vid kommungräns till Mariehamn genom och till de södra fastigheterna vid Styrö.

Utgående från ett vägavtal mellan ägarna till lägenheten Styrö by 1:3 vid västra Styrö och ägarna till lägenheten Styrö by 1:8 och lägenheten Styrö 1:12 är en vägförättning under arbete hos lantmäteriverket med syfte att en väg (vägområde 7 m) byggs av markägarna till lägenhet Styrö by 1:3 över fastigheterna 1:8 och 1:12.

Trafikmatning till Styrö

Trafikmatningen till och från Styrö sker över Skobbold till Järsövägen på privat väg med ca 20 berörda markägare.

Plan- och bygglag för landskapet Åland

Plan- och bygglag för landskapet Åland stipulerar att generalplanen anger principerna för den eftersträvade utvecklingen i det område planen omfattar och av generalplanen ska den planerade samhällsstrukturen och markanvändningen framgå. När arbetet med att upprätta en generalplan påbörjas ska landskapsregeringen informeras. Planläggningen ska värna om natur- och kulturvärden, den bebyggda miljön och landskapet samt främja en ändamålsenlig samhällsstruktur, en hållbar utveckling och en estetisk utformning av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar. Goda miljöförhållanden i övrigt och en långsiktig god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror ska främjas.

Generalplanen får inte förorsaka markägare eller andra rättsinnehavare oskäligen olägenheter utan kompensation. Generalplanen kan innehålla bestämmelser som behövs när planområdet planeras, bebyggs eller annars används. Planbestämmelserna kan gälla särskild styrning av markanvändningen och byggandet, byggnadsrätt områdes och fastighetsvis, allmänna krav på vatten och avlopp samt tillfartsvägar eller liknande frågor. En generalplan för ett begränsat område kallas en delgeneralplan.

Situationen i Skobbold

Skobbold hör till Nätö by och är idag oplanerad både vad gäller generalplan och detaljplan. Byggandet sker enligt byggnadsordningen i Lemlands kommun.

Vägen över Skobbold i Lemlands kommun är en privat väg, enskild väg, som organiseras av ett väglag bestående av ca 20 berörda markägare. På lantmäterikarta är

ett 8 m brett vägservitut angiven som både nyttjas och belastar de berörda markägarna i Skobholm.

Landskapslagen om kommunalvägar reglerar hur kommun övertar och bygger allmän väg, vad ingår i vägen, hur vägförrättning genomförs om markägarna inte vill upplåta nödvändigt vägområde, vem förvaltar vägen och hur det regleras när flera kommuner har behov av vägen.

Framtagning av planeringsunderlag

Som underlag till planläggning skall olika inventeringar av planområdet genomföras. Vilka naturinventeringar som är aktuella för Styrso bör Ålands landskapsregerings miljöbyrå ange. För Svinö som till sin natur är likartad med Styrso inventerades flora, fågellivet och fladdermusbeståndet. Därtill bör inventering av markanvändnings- och bebyggelsehistoria och fornminnen begäras av Ålands landskapsregerings kulturbyrå och kulturarvsförvaltningen. Andra inventeringar såsom trafikfrågor etc. kan vara nödvändiga.

Parallellt med att inventeringarna tas fram är det viktigt att staden utreder, diskuterar och förhandlar med Lemlands kommun hur vägfrågan över Skobholm kan lösas för boende på Styrso. Att använda en befintlig privat väg från Styrso till Järsövägen kan bli osäkert och kräver förhandlingar och samtycke med ca 20 olika markägare. Därtill kanske behov uppkommer att bredda vägen av trafiksäkerhetsskäl. Även hur kostnaderna fördelas är en förhandling mellan markägarna på Skobholm och staden eller mellan Lemlands kommun och staden.

Planprocess

När inventeringarna finns tillhands och vägfrågan lösts kan olika alternativa markanvändningar med olika bebyggelsestrukturer tas fram och deras olika konsekvenser analyseras. I detta skede ska samtliga samhällstekniska lösningar tas fram både som lösningar inom Mariehamns stad och som samarbetsformer med Lemlands kommun. I samband med planen krävs konsekvensbedömningar bl.a. om trafiknätets kapacitet utanför Styrso och behov om social service samt finansiering av dessa.

För olika alternativa markanvändningslösningar eller för den framtagna markanvändningen bör samråd arrangeras som underlag inför framtagning av delgeneralplanen. Planförslaget ska ställas ut före stadens slutliga behandling.

Tidsplan och stadsarkitektkansliets resurser

I stadsutvecklingsnämndens budgetförslag för år 2018 redovisas i bilaga D-SUN 16 § "En tidsplan för planering och utbyggnad av Mariehamn 2018-2020" gällande Styrso att en framtagning av underlag görs under år 2018 och att under 2019 tas förslag till delgeneralplan fram. Framtagning av underlag förutsätter att medel för detta beviljas i budgeten, 30 000 €, vilket nämnden äskat utanför ramen. Likaså kräver framtagningen av delgeneralplanen olika konsekvensanalyser och medel för dessa behöver reserveras i budgeten för år 2019.

I tidsplanen anges fem olika projekt i stadens regi för år 2019 varav Styrso är ett. Till projekten kan konsulter användas om budgetmedel så medger men planprocesserna kräver oberoende extern hjälp samma arbetsinsats av personalen.

Med stadsarkitektkansliets begränsade personalresurser kan en prioritering av Styrso innebära att framtagning av utkastet till delgeneralplan för Svinö flyttas till 2020.

Delgeneralplanarbetet kan inledas år 2018 om stadsutvecklingsnämnden får uppdraget av stadsstyrelsen/stadsfullmäktige och om budgetmedel reserveras för år 2018 för framtagning av underlagsmaterial.

Stadsarkitektens förslag: Stadsutvecklingsnämnden föreslår inför stadsstyrelsen att delgeneralplanarbetet för Styrso kan inledas år 2018 förutsatt att budgetmedel för framtagning av underlagsmaterial för planen reserveras och att vägproblematiken löses inför planläggning år 2019.

Beslut: Förslaget godkänns.

Stadsstyrelsen 213 §, 22.06.2017

Stadsfullmäktige har den 13 juni 2017 behandlat frågan om budget för 2018 samt ekonomiplan för 2019-2020. Den budget som har antagits bygger på att framtagning av förslag till delgeneralplan görs under 2019. Under 2018 tas underlagsmaterial fram med hjälp av privat finansiering.

Stadsdirektörens förslag: Stadsstyrelsen konstaterar att fullmäktiges ovan nämnda beslut ska beaktas i stadsutvecklingsnämndens verksamhetsplanering. Stadsarkitektkansliet meddelar de som ansöker om delgeneralplanering vilka utredningar och inventeringar som behövs i ärendet.

Beslut: Förslaget godkänns.

Stadsstyrelsen 155 §, 4.6.2020

Vägproblematiken

Stadsutvecklingsnämnden tilldelades i budgeten för 2019 ett konsultanslag på 50 000 euro för utarbetande av ett utkast till en delgeneralplan för Svinö och Styrso holmar. Natur- och kulturområdesinventeringarna genomfördes år 2018 och kompletterades 2020. Stadsarkitektkansliet har hållit tre möten med markägarna under 2019-2020 och diskuterat olika bebyggelsestrukturer utgående från inventeringarna och stadens och markägarnas målsättningar.

Interna möten mellan stadsledningen, stadsarkitektkansliet och infrastrukturektorn har hållits för att kartlägga de kommunaltekniska förutsättningarna och samhällstekniska kostnaderna för en exploatering av Styrso.

För att kunna gå vidare med delgeneraplanen behöver vägfrågan över Skobbholm till Styrös lösas. Samarbetskommittén för Mariehamn och Lemland diskuterade vid sitt möte den 25 februari 2019 frågan om förändring av Skobbholmsvägen till en kommunalväg. Vägen är en enskild väg med cirka 20 berörda markägare.

Stadsarkitektkansliet har tagit fram en uppskattning över de kommunaltekniska kostnaderna förknippade med en exploatering av Styrös holme.

Utgångspunkten är att Skobbholmsvägen byggs ut till den kapacitet som trafikökningen förutsätter. Den uppskattade investeringskostnaden för vägsträckan från Järsövägen till kommungränsen är drygt 364 000 euro för själva vägbygget. Förslagsvis skulle investeringskostnaden delas mellan Lemland och Mariehamn om vägen ändras till en kommunal väg.

Exploatering av Styrös

Stadsarkitektkansliet har tagit fram en preliminär skiss på bebyggelsestrukturen på Styrös utgående från de utredningar som gjorts som underlag för planläggningen. Förutom de befintliga R-3 områden som är bebyggda och som kan styckas till flera tomter och som finns vid befintlig privat väg kunde uppskattningsvis 50 nya egnahemstomter eventuellt kombinerat med kedjehus byggas på det obebbyggda området inne på holmen. Den norra delen och nordöstra och nordvästra bergsområden utgör ett värdefullt naturområde och bevaras för rekreation.

Kostnaderna för byggandet av kommunal teknik för hela Styrös, de befintliga parcellerna inkluderade, är uppskattningsvis cirka 2,2 miljoner euro om vattenförsörjningen dras vattenvägen från Espholm eller cirka 2,6 miljoner euro om vattenledning byggs via Skobbholmsvägen. Av utbyggnation för kommunal teknik på Styrös hänförs sig cirka 523 000 euro till de befintliga R-3 områden.

Inköp av mark

Utifrån stadens tidigare gällande markpolitiska program har staden vid stadsplanläggning av nya bostadsområden köpt in mark och sedan planerat den i egen regi. Detta alternativ kvarstår alltså, staden kan välja att lägga bud till råmarkspris för fastigheten Styrös 1:12. Nämda fastighet har en yta om cirka 34,5 hektar och kan ge staden ett femtiotal nya bostadstomter.

Om staden går in för att i egen regi stå för utbyggnation av kommunal teknik och övrig infrastruktur beräknas kostnader uppgå till cirka 1,7 – 2,1 miljoner euro för exploateringen av Styrös holme, kostnader för inköp av mark tillkommer.

Markägaren ansvarar för exploatering om Styrös

Enligt Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland 6 § kan kommunen ingå ett avtal med markägare om planläggning och genomförande av detaljplan. Efter att delgeneralplanen har trätt i kraft kan kommunen avtala om detaljplanering och byggnation av kommunal tekniken för området. I samband med markanvändningsavtalet kan staden som ersättning för de kommunaltekniska kostnaderna avtala om att erhålla delar av det planerade området för eget behov av re bostadstomter och rekreationsområden, alternativt låta markägaren själv bekosta utbyggnationen av kommunal tekniken inom området.



Staden har att ta ställning till ett strategisk övervägande gällande hur en framtida exploatering av Styrso ska ske, i stadens egen regi genom inköp av råmark eller i privat regi genom att markägaren själv ansvarar för kostnaderna för utbyggnationen av kommunaltekniken på området. Som ett första led i den fortsatta planeringen av området samt för att möjliggöra en framtida exploatering av Styrso holme behöver dock vägenslutningen från Styrso över Skobbholm fram till Järsövägen tryggas.

Stadsdirektörens förslag: Stadsstyrelsen beslutar att tillskriva Lemlands kommun gällande ett ställningstagande till ombyggnation av Skobbholmsvägen till kommunalväg samt meddelar därtill att staden har intresse av att delta i kostnaderna för ombyggnationen av vägen i fråga.

Beslut: Förslaget godkänns.

Stadsstyrelsen 45 §, 11.3.2021

Stadsstyrelsen har i juni 2020 beslutat tillskriva Lemlands kommun avseende ett ställningstagande till ombyggnation av Skobbholmsvägen till kommunalväg. Staden har ännu inte erhållit Lemlands kommuns ställningstagande.

Skobbholmsvägen är en ca. 5 meter bred privat väg och används av ca 20 berörda markägare. Vägservitutet på lantmäterikartan är 8 meter brett. Redan idag är vägen underdimensionerad för befintlig användning.

Från möte med samarbetskommittén mellan Mariehamn och Lemland den 25.2.2019 har noterats att Lemlands kommun har inget eget direkt intresse i vägfrågan i detta skede men har heller inga skäl att motsätta sig en lösning som kan möjliggöra en högre exploatering av Styrso.

Vägen utgör ett hinder för Styrsos utveckling som en framtida resurs för Mariehamns och Ålands tillväxt. En högre exploatering av Styrso förutsätter att kommunikationerna till och från Styrso är ordnad och dimensionerad i den utsträckning som förutsätts av den högre exploateringsgraden. Skobbholmsvägen borde ändras till en kommunal väg med kapacitet för upp till 50 nya boende. Beaktat dagens redan relativt höga exploatering längs Skobbholmsvägen borde vägfrågan utgående från vad som förutsätts av plan- och bygglagen (2008:102) även ur Lemlands perspektiv vara angelägen.

Av 10 § plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland framgår att

”Med ett område i behov av planläggning avses ett område där det för att tillfredsställa gemensamma behov är skäl att vidta särskilda åtgärder, till exempel att bygga vägar, vattenledningar eller avlopp eller att ordna allmänna områden. Bestämmelserna om områden i behov av planläggning tillämpas också på byggande som på grund av dess påverkan på miljön förutsätter en mera omfattande prövning än sedvanligt tillståndsförfarande. Kommunen kan i en kommunöversikt



eller i en byggnadsordning avsätta även ett område där det på grund av dess läge kan förväntas en samhällsutveckling som kräver planläggning, eller det på grund av särskilda miljövärden eller miljöolägenheter är nödvändigt att planera markanvändningen, som ett område i behov av planläggning. Bygglov får inte beviljas inom ett område i behov av planläggning innan de särskilda förutsättningar för bygglov som anges i 74 § har utretts eller områdets byggnadsrätt angetts i en generalplan enligt 21 § 2 mom.”

Stadsledningen bedömer att Skobboldholm såväl för sig som i kombination med Styrösö utgör ett område i behov av planläggning. Mest ändamålsenligt vore att betrakta Skobboldholm och Styrösö som en gemensam bebyggelsehelhet och upprätta en gemensam delgeneralplan för de båda områdena.

Frågan om delgeneralplanering av Styrösö har varit anhängig hos staden sedan 2018. Ärendets fortsatta behandling är helt beroende av att vägfrågan kan lösas. Det finns skäl att såsom ett exempel på hur indelningen i kommuner och avsaknaden av övergripande planering utgör ett hinder för tillväxt och utveckling på Åland uppmärksamma landskapsregeringen på situationen.

Stadsdirektörens förslag: Stadsstyrelsen anhåller hos Lemlands kommun om

- att Lemland definierar Skobboldholm som ett område i behov av planläggning samt att staden och Lemland i samarbete utarbetar en gemensam delgeneralplan för området Skobboldholm-Styrösö som en ändamålsenlig bebyggelsehelhet.

Staden anhåller om kommunens svar senast inom maj månad 2021.

Stadsstyrelsen översänder samtidigt ärendet till landskapsregeringen till kännedom som ett exempel på hur indelningen i kommuner och avsaknaden av övergripande planering utgör ett hinder för tillväxt och utveckling på Åland.

Stadsstyrelsen uppmanar landskapsregeringen att ta sitt politiska ansvar för att tillse att Ålands samhällsstruktur är ägnad att tillgodose invånarnas behov.

Beslut: Förslaget godkänns.

Stadsstyrelsen konstaterar att stadsstyrelsens beslut är i linje med den skrivelse från boende på Styrösö till Lemlands kommun som tillsänts stadsstyrelsen för kännedom.

Bilaga:

- Skrivelse; F – Stds 45 §

Stadsstyrelsen 168 §, 9.9.2021

Bilagor:

- Utlåtande angående en eventuell ombyggnation av Skobboldholmsvägen till kommunalväg i anslutning till stadens delgeneralplan för Styrösö holme, Lemlands kommun; G – Stds 168 §



Lemlands kommun har den 10.05.2021 med anledning av stadens förfrågan meddelat att kommunen inte kommer att prioritera ett dylikt projekt.

För att kunna gå vidare med delgeneraplanen behöver vägfrågan över Skobbholm till Styrso lösas. Svaret från Lemlands kommun visar att förutsättningar för stadens förstahandsalternativ, att i samarbete med Lemlands kommun anlägga en kommunalväg som skulle ersätta den befintliga enskilda vägen, saknas.

En högre exploatering av Styrso holme är fortsättningsvis önskvärd. Ökad tillgång till naturnära boende i närheten av centralorten stärker både stadens och landskapets attraktionskraft. Staden har nu att överväga andra alternativ för att utverka vägrätt.

Av landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland framgår:

7 §.

Ny landsväg må anläggas:

- 1) om vägen prövas nödig för genomgående långväga samfärdslinjer eller för annan sådan allmän samfärdslinje, som icke huvudsakligen är av allena lokal betydelse; eller
- 2) om vägen anses nödig för annat allmänt behov.

8 §.

Ny bygdeväg må anläggas, om den är nödig huvudsakligen för kommunens inre samfärdslinjer eller för annan sådan allmän samfärdslinje, som är av allena lokal betydelse.

24 §.

Beslut om byggande av allmän väg, om förändring av bygdeväg till landsväg, av landsväg till bygdeväg eller av enskild väg till allmän, så ock beslut om indragning av allmän väg eller om att marks begagnande såsom vägs biområde skall upphöra, fattas av landskapsregeringen.

(...)

25 §.

Innan väg bygges, skall vägplan upprättas och fastställas. (...)

Vägplan fastställs av landskapsregeringen, sedan vederbörande kommuns fullmäktige hörts och ägare av fastighet och andra, vilkas fördel eller rätt kan beröras av planen, beretts tillfälle att framställa påminnelser.

Vägplan får inte fastställas i strid med antagen detalj- eller generalplan. (2008/103)

Stadsdirektörens förslag: Stadsstyrelsen anhåller hos Ålands landskapsregering om att landskapsregeringen, om landskapsregeringen inte på annat sätt kan utverka att väganslutningen över Skobbholm kan förverkligas som kommunal väg, dels fastställer en vägplan för och dels anlägger en bygdeväg som förbinder Styrso holme med Järsövägen.

Beslut: Förslaget godkänns.

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen
Vägnätsbyrån, I3

Beslutande
Minister
Christian Wikström
Christian Wikström

Föredragande
Trafikingenjör
Elin Roselius
Elin Roselius

Justerat
Omedelbart

Nr 51

Vägförbindelse mellan Styrso holme i Mariehamns kommun över Skobbholm i Lemlands kommun till Järsövägen
ÅLR 2021/7873
436 I1

Beslut

Ålands lanskapsregering beslöt att svara Mariehamns stad enligt bilaga 1, I121E38.

Protokollets riktighet bestyrkes, Mariehamn den 14 december 2021

Elin Roselius
Trafikingenjör

436 I1 Mariehamns stad
Barbara.heinonen@mariehamn.ax
Emma.dahlen@mariehamn.ax
info@mariehamn.ax

Bilaga 1

ÅLR 2021/7873

Vägförbindelse mellan Styrö holme i Mariehamns kommun över Skobbholm i Lemlands kommun till Järsövägen

Vägnätsbyrån vid Ålands landskapsregering har 16.9.2021 mottagit Mariehamns stads anhållan om att landskapsregeringen, om inte landskapsregeringen på annat sätt kan utverka att väganslutning över Skobbholm kan förverkligas som kommunal väg, dels fastställer en vägplan och dels anlägger en bygdeväg som förbinder Styrö holme med Järsövägen.

Allmän väg

Vägar på Åland som är avsedda för allmän trafik utgörs av landsvägar, bygdevägar och kommunalvägar. Karakteristiskt för den allmänna trafiken är att trafiken bedrivs av en omfattande och obegränsad krets. Ålands landskapsregering konstaterar att den föreslagna exploateringen av Styrö är omfattande, varvid det är att förvänta att Styrö på sikt kommer att trafikeras av en sådan krets som uppfyller kraven för allmän trafik.

Skobbholmsvägen är i dag en enskild väg. Enligt 21 § landskapslag (1964:16) om kommunalvägar, nedan kommunalvägslagen, fattar kommunfullmäktige beslut om att ändra en enskild väg till kommunalväg. Beslutet ska underställas landskapsregeringen för fastställelse. Enligt 3 § kommunalvägslagen, förvaltas en kommunalväg av den kommun inom vilken den befinner sig. Enligt 2 mom. samma lagrum följer att om en kommunalväg har betydelse för samfärdseln i en annan kommun än den, inom vars område den befinner sig, kan ett avtal ingås mellan kommunerna om att den andra kommunen omhänderhar väghållningen eller deltar i väghållningskostnaderna.

Ålands landskapsregering är väghållare för landsvägar och bygdevägar enligt 20 § landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland, nedan lagen om allmänna vägar. Enligt 16 § nedan lagen om allmänna vägar kan en enskild väg förändras till landsväg eller bygdeväg under de förutsättningar som anges i 7 och 8 §§ i samma lag. Ålands landskapsregering konstaterar att den vägförbindelse som avses i anhållan är för sådan samfärdsel som är av enbart lokal betydelse och att vägförbindelsen därför utgör en bygdeväg framom en landsväg.

Ålands landskapsregering konstaterar sammantaget att vägförbindelsen, för allmän trafik till Styrö holme, antingen kan utgöras av en bygdeväg eller en kommunalväg, men att den senare förutsätter en överenskommelse mellan kommunerna.

Kommunalväg

Lemlands kommun har 10.5.2021 (93 § Kommunstyrelsens protokoll 5/2021) behandlat vägförbindelsefrågan och framhåller att då inget intresse för att låta göra Skobbholmsvägen till kommunalväg finns hos kommuninvånarna kommer inte Lemlands kommun att prioritera ett dylikt projekt. Ålands landskapsregering konstaterar följaktligen att det är föga troligt att Lemlands kommun vill ingå ett sådant avtal som förutsätts

enligt 3 § 2 mom. kommunalvägslagen. Det förefaller således inte vara möjligt att utverka en vägförbindelse till Styrso genom en kommunalväg.

Bygdeväg

Förutsättningarna för att bygga en lands- eller bygdeväg för vilken Ålands landskapsregering är väghållare definieras i 10 § lagen om allmänna vägar.

Enligt 10 § 1 mom. lagen om allmänna vägar ska vägnätets utbyggnad planeras utgående från en ändamålsenlig avvägning mellan olika samhällsintressen. Härvid ska nödig hänsyn tas till bosättningens och näringslivets behov av trafik samt till vägnätets anpassning till miljön. Planer rörande användningen av närliggande områden för olika ändamål ska likaså beaktas.

Enligt 10 § 2 mom. lagen om allmänna vägar ska väg med beaktande av sträckning, höjdläge och bredd samt övriga omständigheter byggas så att ändamålet med vägen uppnås på ett så förmånligt sätt som möjligt och utan att annan åsamkas större skada eller olägenhet än som är nödvändigt. Förutom till trafiksäkerheten, fastighetsindelning samt trafik- och vägtekniska omständigheter ska hänsyn tas till miljövårdssynpunkter. Väg ska förläggas och byggas så att de olägenheter som vägen och trafiken medför för omgivningen blir så små som möjligt.

För att Ålands landskapsregering ska bygga en väg behöver förutsättningarna enligt 10 § lagen om allmänna vägar vara uppfyllda. Att påvisa att sådana förutsättningar föreligger anser Ålands landskapsregering är särskilt angeläget i detta fall då de två berörda kommunerna har olika prioriteringar gällande vägförbindelsen. Av stadens anhållan i ärendet konstateras att kommunerna har diskuterat frågan i över fyra år och att parterna inte har nått en överenskommelse.

Begäran om underlag

Ålands landskapsregering begär att Mariehamns stad att inkommer med ett underlag som närmare beskriver den planerade utvecklingen av Styrso och dess påverkan. Underlaget bör innehålla uppgifter om trafikslag, trafikmängder, eventuella allmänna inrättningar och besöksmål. I underlaget behöver det även finnas en utvärdering av andra vägalternativ till Styrso.

Syftet med underlaget är att skapa ett tillräckligt beslutsunderlag som krävs för att Ålands landskapsregering ska kunna avgöra om förutsättningarna enligt 10 § lagen om allmänna vägar är uppfyllda. När underlaget inkommit till Ålands landskapsregering avser landskapsregeringen att bedöma hur man kan gå vidare i ärendet eller om ytterligare utredningar är nödvändiga.



Datum
21.12.2021

Vår referens
Stadskansliet

Beteckning/Dnr
MHSTAD/360/2018

Er referens
ÅLR 2021/7873

Ålands landskapsregering
PB 1060
22 111 Mariehamn
E-post: registrator@regeringen.ax

Kompletterande material avseende stadens förfrågan av den 16.9.2021

Bifogat finnes efterfrågat kompletterande material avseende beslut nr 51 vid enskild föredragning, Infrastrukturavdelningen, vägnätsbyrån.

Bilagor:

Styrsö alt 1, illustration
Styrsö alt 2, illustration
Kostnadsberäkning Styrsö kommunalteknik
Inventeringar inför planläggningen av Styrsö holme
E-post stadsarkitekten 21.12.2021

Henrik Häggblom
Bitr. kanslichef

Skickat från e-posten: Sirkka.Wegelius@mariehamn.ax 21-12-2021 14:09:18
Styrsö material

Hej, Dessa bilagor kunde skickas till landskapsregeringen. Vi har skissat 54-59 tomter för
egnahem plus 10 st. tomter på R3-området på södra sidan där det finns befintliga
fastigheter.

Kostnadsberäkningen för kommunaltekniken är inkluderad. Om man räknar att det skulle
finnas 70 egnahem på Styrsö och de befintliga 20 på Skobbholm blir det 90 hushåll. 2
bilar per hushåll ger 180 bilar, två resor per dag ger 360 bilar per dygn. Det skulle helst
även finnas en lätt trafik förbindelse till Styrsö.

Ärendeberedningen hittar ni på styrelsen 9.9. 2021.

Mvh. Sirkka



Inventeringar inför planläggningen av Styrös holme



Utsikt från Styrös holmes nordöstra udde

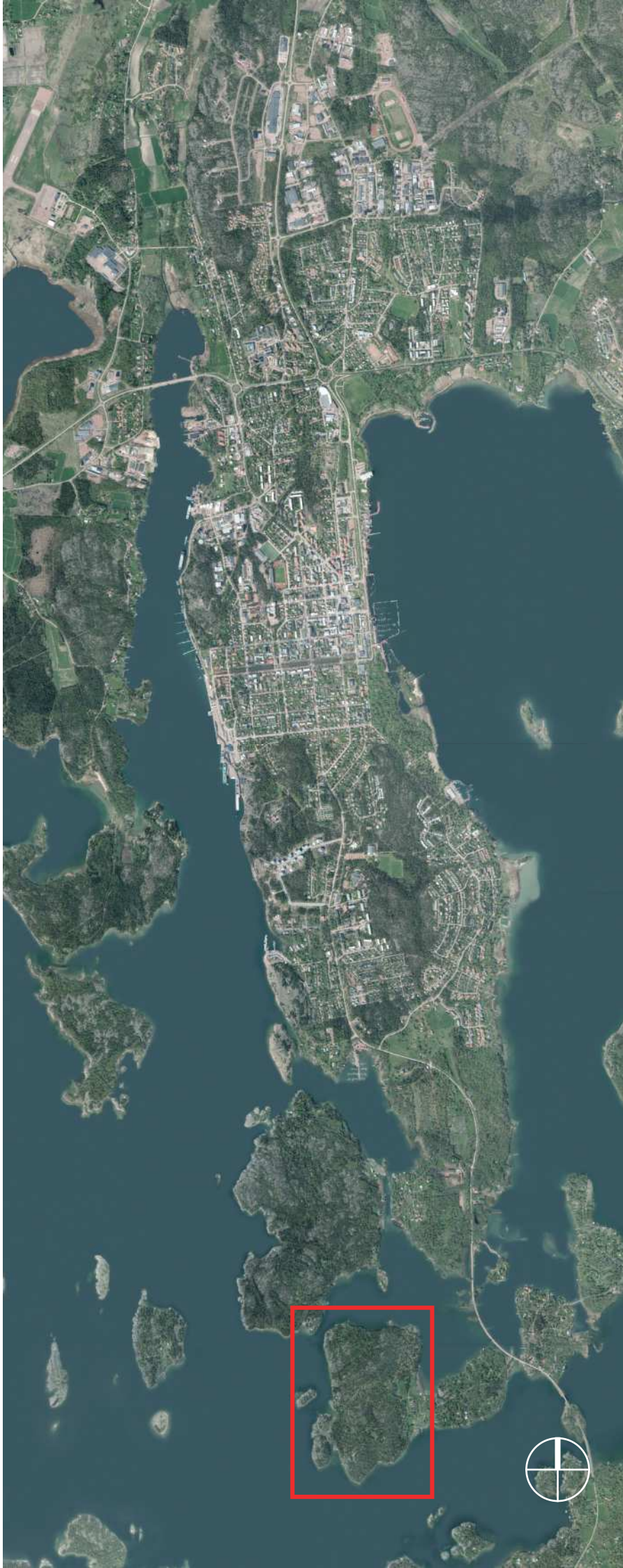
Innehåll	
Bakgrund.....	4
Mariehamns generalplan.....	6
Markanvändning.....	6
Parker och grönområden i generalplanen.....	8
Styrsös höjdförhållanden.....	10
Svårbebyggda områden.....	11
Vägar, stigar och byggnader.....	12
Lagstiftning.....	14
Tidigare inventeringar.....	16
Naturvårdsinventering 1972.....	16
Naturvårdsinventering 1992, 1999.....	16
Styrsö holmes historia.....	18
Arkeologisk inventering.....	18
Kulturmiljöinventering.....	20
Naturvårdsinventering.....	22
Växter.....	22
Biotoper.....	24
Fåglar.....	26
Fladdermöss.....	28
Miljöbyråns utlåtande.....	30
Sammanfattning av inventeringar med sammanfattande karta.....	32
Ägo förhållanden.....	34
Källhänvisningar.....	36
Bilagor.....	37
Plan- och bygglagen.....	38
Jord- och skogsbruk, fiske.....	38
Skydd av miljön, renhållning, naturvård och jakt.....	38
Skobbholm.....	40

Bakgrund

Styrsö holme är belägen i södra Mariehamn. Området är idag främst ett fritidshusområde med en handfull fastighetsägare.

Styrsö är inte planerad med fastställd bindande generalplan och är inte detaljplanerad. Styrsö ingår i den riktgivande generalplanen för Mariehamns stad. Byggandet idag sker enligt reglerna i stadens byggnadsordning.

I Mariehamns stads generalplan anges hela Styrsö som täckt av rekreationsområde och naturskyddsområde. Topografiskt består ön av bergsbundna toppar som höjer sig upp till 18 meter över havet på norra halvan. Den största delen av Styrsö är täckt av skog med undantag till nordost på Styrsö huvud som är hållberg. Låglänta områden på östra sidan mot Skobbholm har använts för jordbruk. Bostadsområdet från Skobbholm sträcker sig en bit in i Styrsö, med en handfull bostadshus på Mariehamns sida av kommungränsen. Flera fritidsboenden finns vid stranden på sydvästra hörnen. Två äldre tomter finns på västra samt nordvästra strandlinjen.





19.04.2017 1:4000

0 © Mariehamns stad



Mariehamns generalplan

Markanvändning

I den riktgivande generalplanen för Mariehamns stad stipuleras för centrala Styrösö med markanvändningen rekreatiomsområde R och för en 75 m bred strandzon med markanvändningen naturskyddsområde SN-2. På den norra delen och den västra delen av Styrösö inom naturskyddsområdet finns enstaka fornminnen. Förutom dessa finns tre stycken R-3 områden dvs parceller som under vissa förutsättningar får byggas enligt stadens byggnadsordning.

Rekreatiomsområde R

Området reserveras som rekreatiomsområde. Inom området får utövas rekreatioms- och fritidsverksamheter samt allmänt friluftsliv. På området tillåts småskaligt byggande som betjänar friluftslivet eller annan allmän rekreatiomsverksamhet. För fällning av träd, grävning, sprängning, utjämning eller fyllning eller annan därmed jämförbar åtgärd på området behövs tillstånd enligt 23 § BL. Efter prövning av stadsstyrelsen får i området byggas stigar, gång- och cykelvägar, bostadsgata för tomt och område, lekomsråde/lekplats/bollplan samt utföras service på kommunaltekniska ledningar.

R-3 Rekreatiomsområde (parceller) R-3

Området reserveras som rekreatiomsområde. Efter ändamålsenlighetsprövning av stadsstyrelsen kan enstaka bostadstomt eller fritidsparcell utbrytas och service på kommunaltekniska ledningar utföras.

SN Naturskyddsområde SN

Området reserveras med stöd av BL § 125 som naturskyddsområde. På området tillåts endast sådant byggande av ringa omfattning som betjänar områdets användningsändamål. Fällning av träd, grävning, sprängning, utjämning, fyllning eller annan därmed jämförbar åtgärd på området får inte utföras i större utsträckning än vad parkskogsvården förutsätter och så att det inte rubbar områdets naturtillstånd. Efter prövning av stadsstyrelsen får inom området byggas högst 1 m breda stigar för det rörliga friluftslivet, samt motionslingor, gång- och cykelvägar, ridvägar och anslutning till tomter och område samt utföras service på kommunaltekniska ledningar.

Rekommendation: Området hävdas och trädbeståndet bevaras. Sly avlägsnas. Strandängar slåträs under sensommaren. På vissa ställen avlägsnas vass för att öppna vattenspegeln mot land. Området hävdas genom bete av bl.a. hästar. Skyltar som informerar om områdets status samt flora och fauna uppsätts vid gångstigarnas entréer till området. Strandpromenad anläggs i enlighet med stadsfullmäktiges beslut 47 § 2002.

SN-2 Naturskyddsområde SN-2

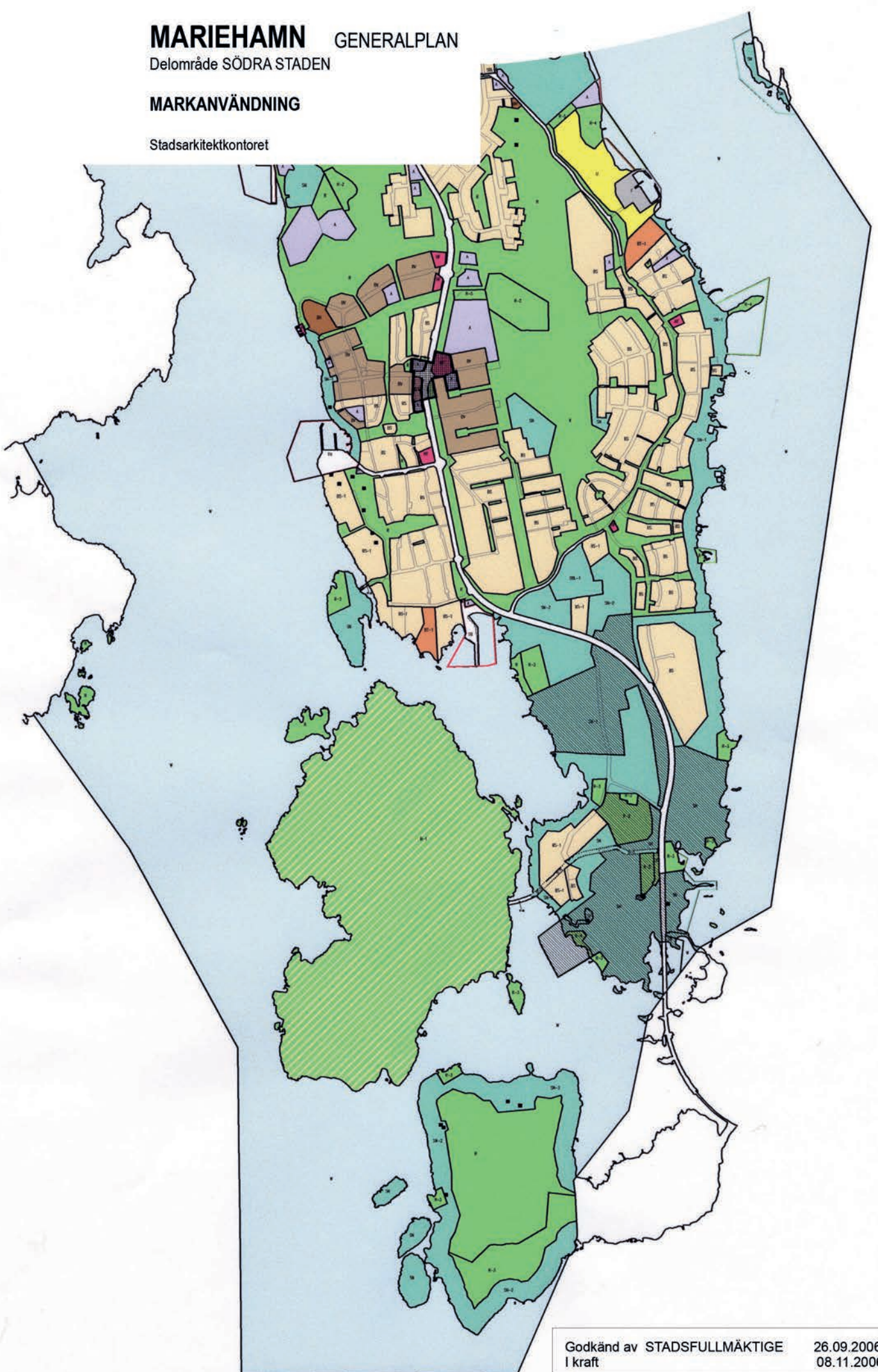
Området reserveras med stöd av BL § 125 som naturskyddsområde. Området omfattar landskapsmässigt värdefull jordbruksmark, natur och stränder. På området tillåts endast sådant byggande av ringa omfattning som betjänar områdets användningsändamål. Fällning av träd, grävning, sprängning, utjämning, fyllning eller annan därmed jämförbar åtgärd på området får inte utföras i större utsträckning än vad parkskogsvården förutsätter och så att det inte rubbar områdets naturtillstånd. Efter prövning av stadsstyrelsen får byggas anslutning till bostadstomt/område, stigar, gång- och cykelvägar, ridvägar, skötbåtsanläggning, marina och enskilda bryggor, båthus, anläggas simstrand och kolonilotter och bedrivs småskaligt jordbruk samt utföras service på kommunaltekniska ledningar.

MARIEHAMN GENERALPLAN

Delområde SÖDRA STADEN

MARKANVÄNDNING

Stadsarkitektkontoret



Godkänd av STADSFULLMÄKTIGE
I kraft

26.09.2006
08.11.2006

Parker och grönområden i generalplanen

I Mariehamn har den lummiga stadsgrönskan och de unika kulturlandskapen stor betydelse för stadens karaktär och identitet. Stadsbornas hembygdkänsla bygger på tradition, trygghet och trivsel som staden erbjuder sina invånare. Dessa betingelser förstärks till en del av den grönstruktur som skapar ramen för hela stadsbebyggelsen. I Mariehamn byggs den säregna landskapsbilden upp av den karaktärsfulla topografin, av havet som breder ut sig i vikarna på båda sidor om staden, av skärgårdsnaturen och av den till stora delar bevarade trästadsbebyggelsen med tillhörande tomtgrönska. Natur- och parkstråk binder samman grönytor och erbjuder möjlighet till aktivt friluftsliv. Samtidigt utgör grönområdena det viktiga ekologiska nätverket för både djur och växter.

Grönytorna är viktiga för såväl människorna som naturen. Naturens mångfald och den hälsosamma stadsmiljön beror på och utformas enligt grönytornas areal och lummighet. Grönområdena påverkar såväl det hur stadsborna upplever landskapet som deras möjligheter till rekreation. Med grönområden avses alla för rekreation avsedda områden; parker, idrottsplatser, odlingsmark och diverse obebyggda naturområden.

Målsättningar

Stadens grönstruktur bevaras och utvecklas.

Parkerna, naturarealerna och de övriga grönområdena bildar en helhet som är värdefull med tanke på stadens karaktär, naturens mångfald, stadens kulturhistoria och friluftsliv.

Mål:

- Grönytorna och -korridorerna som gynnar både ekologi och friluftsliv bevaras och utvecklas.
- Den befintliga grönstrukturen bevaras tillräckligt omfattande.
- I närheten av bebyggelse bevaras sammanhängande och attraktiva grönytor.
- De planlagda grönytorna inköps av staden.

Landskapets särdrag bevaras.

Den visuella landskapsstrukturen byggs upp av geologiska, biologiska och kulturhistoriska element. Landskapets rumsliga struktur styr upplevelsen av den.

Mål:

- I planeringen av specifika grönytor och angränsande områden iakttas varsamhet och landskapsbilden respekteras.
- Planeringen av grönytorna görs utgående från miljöns biologiska bärkraft, områdets kulturarv och landskapets rumsliga struktur.

Grönområdenas karaktär bevaras.

Den enskilda grönytans karaktär byggs upp av områdets natur och jordmån, historia och kulturarv. I Mariehamn finns såväl skogbevuxen hållmark som maritim miljö, jordbrukslandskap och urban rutnätsstad.

Mål:

- Grönområdena planeras så att deras naturliga och genuina egenskaper fortsättningsvis framträder.
- De kulturhistoriskt värdefulla landskapshelheterna skyddas.
- De stadsbildsmässigt värdefulla helheterna skyddas.
- Stadsparkerna bevaras och vidareutvecklas.
- Grönområdets naturliga och kulturella karaktär framhävs genom parkinredning och växtlighet.

Natur- och landskapsskydd skapas i harmoni med ny bebyggelse och ökat friluftsliv.

Stränder, kulturmiljöer och exklusiva naturområden är värdefulla för rekreation samtidigt som de uppträder som skyddsvärda på grund av naturvärden eller av historiska skäl.

Mål:

- Staden erbjuder sina invånare mångsidiga möjligheter till friluftsliv samtidigt som skyddsvärda natur- och landskapshelheter bevaras.
- Vid skydd av natur- och kulturmiljöer beaktas friluftslivets behov.
- Kulturmiljöer reserveras för rekreation.

PARKER OCH GRÖNOMRÅDEN

Stadsarkitektkontoret



TECKENFÖRKLARINGAR:

- 10 Naturområden
- ↕ 6 Nord-sydliga grönkorridorer
- 14 Stadsparker och allégar
- 7 Fickparker
- Torgplatser
- Utredningsområde
Naturområde / Bostadsbebyggelse

Mätningsskalan

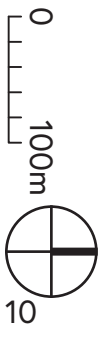
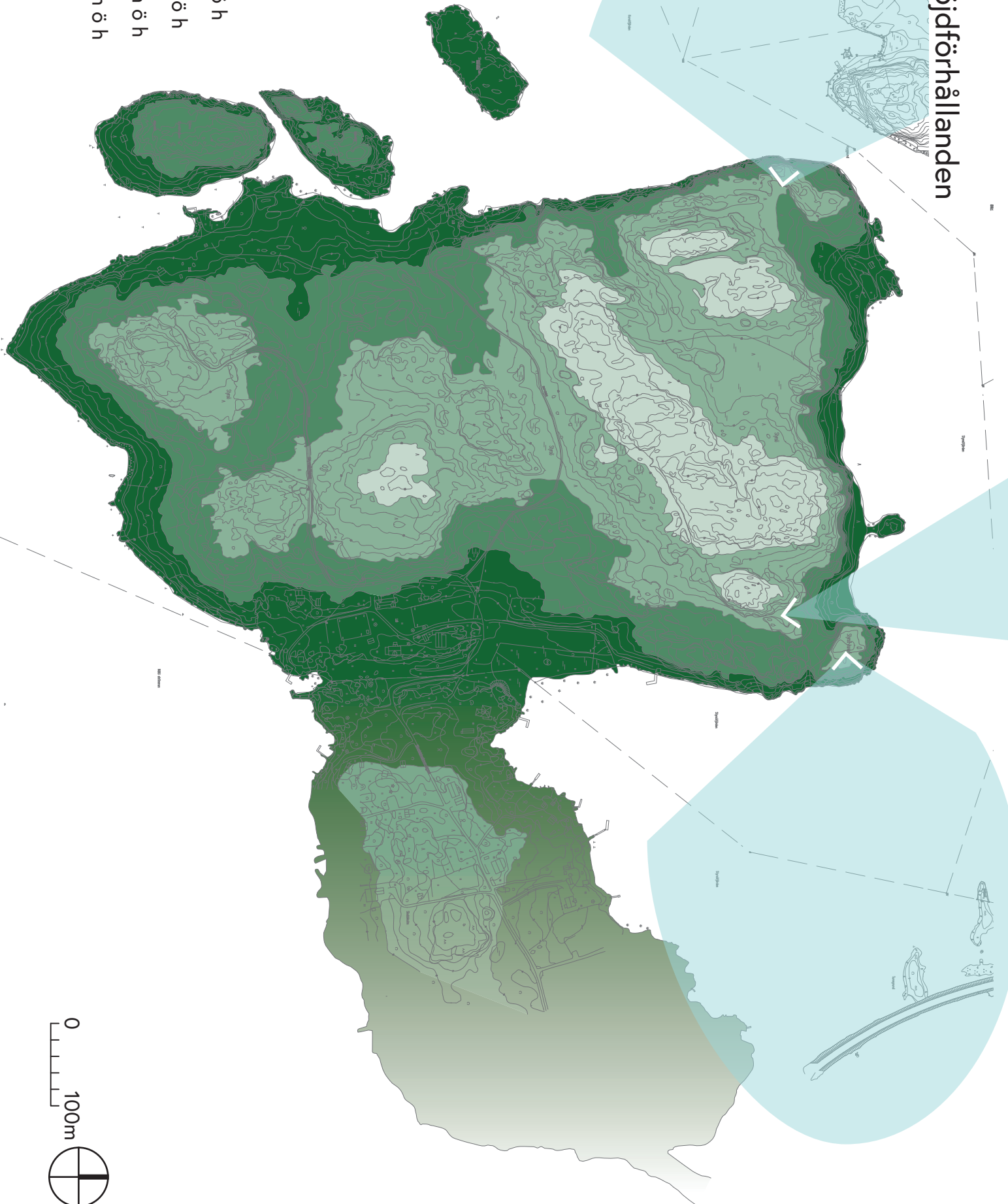


Copyright © Mariehamns stad

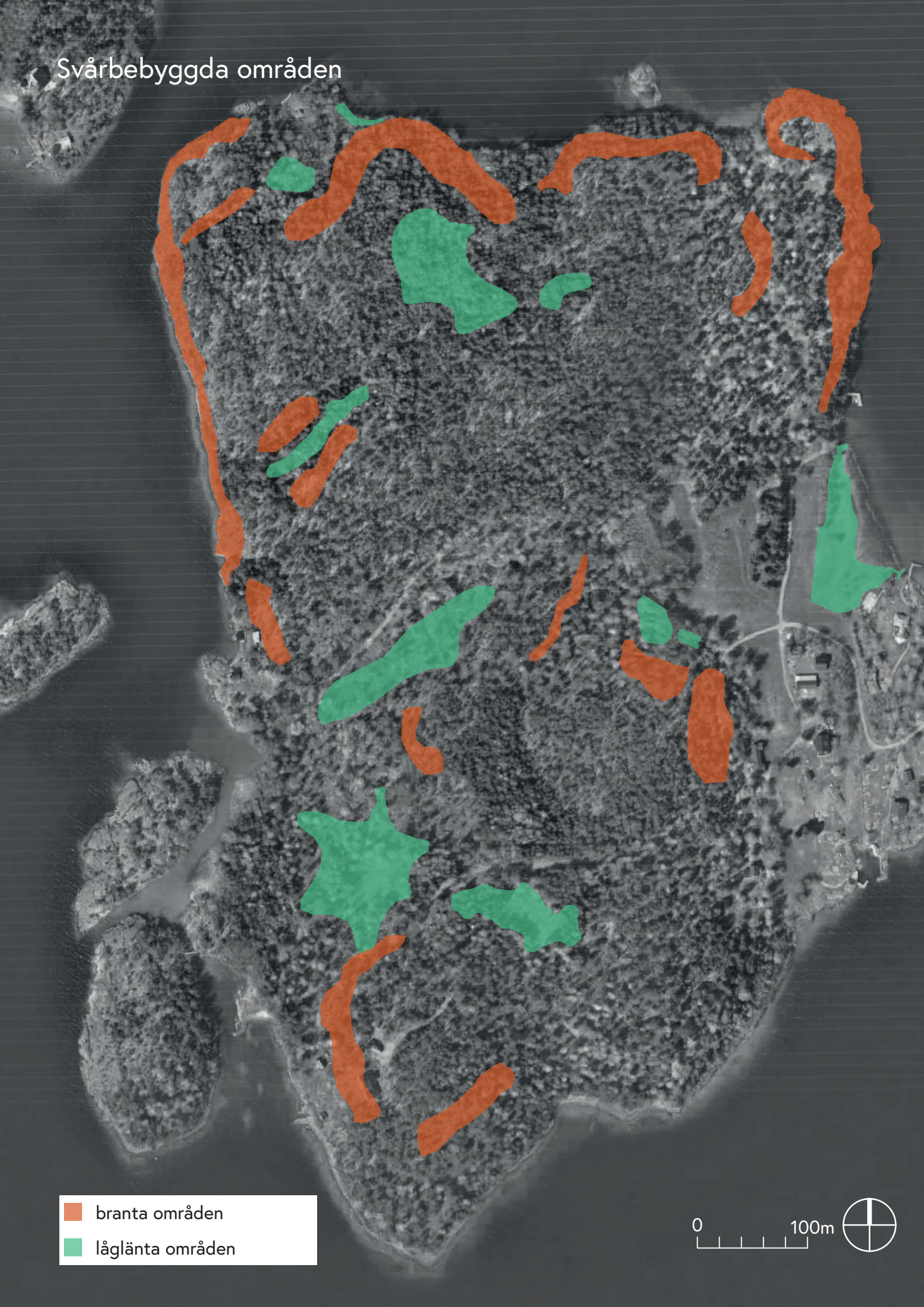
Godkänd av STADSFULLMÄKTIGE 26.09.2006
I kraft 08.11.2006

Styrös höjdförhållanden

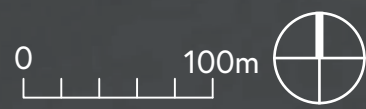
- 0-5 m ö h
- 5-10 m ö h
- 10-15 m ö h
- 15-20 m ö h
- vyer



Svårbebyggda områden



- branta områden
- låglänta områden

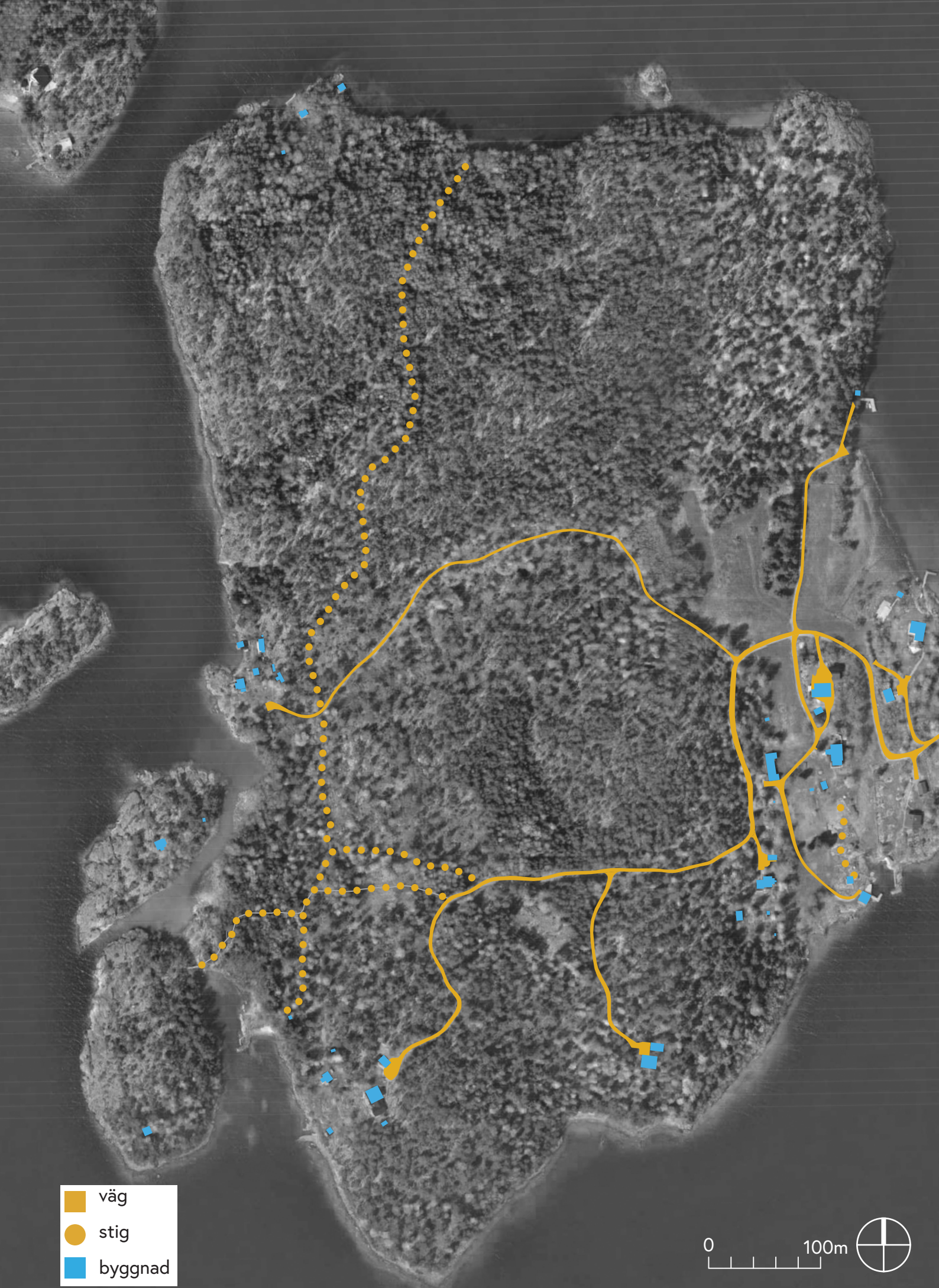


Befintliga vägar, stigar och byggnader

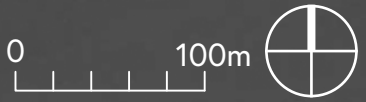
Den största delen av de befintliga vägarna på Styrso är grusvägar.

Det finns ett fåtal stigar i området, bland annat en stig som sjöscoutkåren Spejarna använder för att ta sig till och från sin stuga Kåken som ligger på Södra Styrsoklubben. Denna stig leder genom den privata lägenheten 1:11. Från samma lägenhet leder också ett stigservitut till den norra delen av Styrso där markägaren har rätt till båtplats.

Den största delen av byggnaderna på Styrso holme är fritidsbebyggelse. Vissa av byggnaderna har kulturhistoriska värden, dessa redovisas i kulturmiljöinventeringen som presenteras på s. 20.



- väg
- stig
- byggnad



Lagstiftning

Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland

19 §. Generalplanens innehåll

”När en generalplan upprättas ska hänsyn tas till de rekommendationer och beslut som landskapsregeringen utfärdat eller fattat med stöd av 11 §.

Planläggningen ska värna om natur- och kulturvärden, den bebyggda miljön och landskapet samt främja en ändamålsenlig samhällsstruktur, en hållbar utveckling och en estetisk utformning av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar. Goda miljöförhållanden i övrigt och en långsiktig god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror ska främjas.

Generalplanen får inte förorsaka markägare eller andra rättsinnehavare oskäliga olägenheter utan kompensation.”

20 §. Utformning av generalplanen

”Om ett område, en byggnad eller en byggnadsgrupp ska skyddas på grund av miljövärden eller kulturhistoriska värden ska det anges i generalplanen.”

Skydd av arter och biotoper i åländsk lagstiftning

Genom den åländska skogs- och naturvårdslagstiftningen är utvalda arter och biotoper klassade som värdefulla livsmiljöer och därmed skyddade med olika åtgärdsbegränsningar. Skyddet regleras genom den åländska landskapsförordningen om naturvård (ÅFS 113/98) där särskilt skyddsvärda biotoper skyddas med starkast åtgärdsbegränsningar. På Åland tillämpas ett generellt biotopskydd vilket innebär att de biotoper som enligt lag är skyddsvärda automatiskt är skyddade även innan fastställd lokalisering eller beslut. Då det är omöjligt att upptäcka alla biotoper i en inventering, bör uppmärksamhet i allmänhet tas vid markhantering.

I skogsvårdslagstiftningen (LF om skogsvård ÅFS 86/98) anges särskilt hänsynsvärda biotoper.

Skogsvårdslagstiftningen är endast gällande i relation till skogsbruk, vård och avverkning.

Nedan följer urklipp ur Ålands lagsamling där delar av de paragrafer som beskriver åtgärdsbegränsningar är redovisade.

LL om naturvård K 33 (1998:82) 2 kap. (Fredningsbeslut)

6 §. Naturminne

”En naturbildning som bör bevaras på grund av sin betydelse för kännedomen om landskapets natur, sin skönhet eller märkliga beskaffenhet kan fredas som naturminne. Fredningen kan även innefatta ett sådant markområde omkring naturbildningen som krävs för att bevara dess särart och betydelse.”

8 §. Fredningsbeslut

”Åtgärdsbegränsningen i ett område får inte vara större än vad som krävs för att trygga ändamålet med fredningen.” ”Ett fredningsbeslut är i kraft oberoende av att området byter ägare.”

LL om naturvård K 33 (1998:82) 3 kap (Skydd av arter och biotoper)

14 § Fridlysning och partiell fridlysning (2002/2)

”Med undantag av de djurarter som är föremål för jakt enligt jaktlagstiftningen är samtliga vilda däggdjur och fåglar samt dessa fåglars bon och ägg ständigt fridlysta. Genom landskapsförordning bestäms vilka andra djur och växter som är fridlysta inom landskapet.

Exemplar av en fridlyst växt- eller djurart får inte avlägsnas, dödas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens äventyras. Fridlysning enligt denna paragraf hindrar emellertid inte att den pågående markanvändningen fortsätter. Vid markanvändningen skall åtgärder som kan störa eller skada exemplar av fridlysta arter undvikas om det endast medför ringa olägenhet för fastighetsägaren”

LL om naturvård K 33 (1998:82) 3 kap (Skydd av arter och biotoper)

15 § Särskilt skyddsvärda arter

”Om det finns risk för att en fridlyst växt- eller djurart skall försvinna, skall arten förklaras som särskilt skyddsvärd. Genom landskapsförordning bestäms vilka arter som är särskilt skyddsvärda.

En särskild skyddsvärd art eller dess biotop får inte utan landskapsregeringens tillstånd skadas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens på förekomstplatsen äventyras.”

LL om naturvård K 33 (1998:82) 3 kap (Skydd av arter och biotoper)

16 § Särskilt skyddsvärda biotoper

”En särskilt skyddsvärd biotop får inte utan landskapsregeringens tillstånd ändras så att den förlorar sin särart eller sin betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden.”

”Åtgärder som vidtas i en särskilt skyddsvärd biotops närmiljö skall utföras så att biotopens särart och betydelse bevaras. ”

LL om skogsvård I 15 (1998:83) 5 kap (Skyddsvärda objekt)

12 § Bevarande av skyddsvärda objekt

”Finns det i ett skogsbestånd biotoper som är viktiga för bevarandet av den biologiska mångfalden skall avverkning och andra åtgärder där utföras så att dessa biotopers särart och betydelse inte äventyras, om inte detta innebär en olägenhet som inte är ringa vid fastighetens användning för fastighetsägaren eller en innehavare av en särskild rättighet.”

LL om fornminnen O 26 (1965:9) 1 kap (Om fasta fornlämningar)

1 §

”(1999/55)Fasta fornlämningar är fredade som minne av Ålands tidigare bebyggelse och historia.

Utän tillstånd som meddelats med stöd av denna lag är det förbjudet att gräva ut, ändra, skada, ta bort eller på annat sätt rubba en fast fornlämning eller att täcka över den.”

4 §

”Till fast fornlämning hör sådant jordområde, som erfordras för att fornlämningen skall kunna bevaras samt för att med hänsyn till fornlämningens art och betydelse nödvändigt utrymme beredes däromkring. Område, varom i 1 mom. är stadgat, benämnes i denna lag skyddsområde.”

Tidigare inventeringar

I Mariehamn har tidigare två naturvårdsinventeringar utförts, en 1972 och en annan under 1992 och 1999.

Naturvårdsinventeringen 1972 över Mariehamn är en av 16 delar av en omfattande naturvårdsinventering över hela Åland som planeringsrådet initierade.

Inventeringen berör i första hand geologiska, geomorfologiska, botaniska, zoologiska och rent landskapsmässiga och sociala miljövärderingar. Inventeringens huvudsyfte är att på basen av olika naturvårdskriterier inventera, gradera och kartlägga Ålands natur på ett sådant sätt att områden som har någon form av anmärkningsvärda naturvärden blir klart och överskådligt markerade, främst så att områdets angelägenhetsgrad ur naturvårdssynpunkt framkommer men också så att uppgifter om de specifika naturvårdsvärdena erhålls.

Inventeringen 1992 och 1999 baserar sig på utlåtanden från landskapets miljövårdsbyrå, stadens miljövårdsnämnd och miljökontor. Miljövårdsnämndens utlåtande grundar sig på miljökontorets flora- och fågelinventeringar.

Norra staden inventerades inför delgeneralplanarbetet 1992. Innerstadens och södra stadens inventering är från 1999. Inventeringen som omfattar hela stadsområdet är mer detaljerad än 1972 års inventering. Jämförd med tidigare inventering konstateras att den nya inventeringen upptar samma områden som särskilt intressanta.

Nedan redovisas de delar av inventeringarna som berör Styrso holme.

Naturvårdsinventering 1972

I-klass områden (Områden som ur naturvårdssynpunkt är omistliga. Inom dessa områden bör inte vidtagas sådana åtgärder som negativt påverkar de specifika naturvärden eller den allmänna värdefulla karaktär som motiverar områdets placering som I-klass område.)

I.9 Styrso - Kuggsund

Nordvästra udden av Styrso ner mot Kuggsund (2,75 ha) har en brant och landskapsestetiskt känslig strand. Här finns en låg tallskog av lav-ljungtyp. Området är obebyggt och bör bevaras så.

I.10 Styrsohuvud

Nordöstra udden av Styrso ner mot Styrso fjärden (4,75 ha) har en brant och landskapsestetiskt känslig strand. Här finns en låg tallskog av lav-ljungtyp. Området är obebyggt och bör bevaras så.

II-klass områden (Områden som ur naturvårdssynpunkt är värdefulla. II-klass områdena står ofta nära I-klass.)

II.4 Styrsofjärden

Grund innanfjärd (43,75 ha) av betydelse för fågellivet. Här finns en riklig förekomst av skräkfåglar, vigg, knipa vid flyttningen och även av ejder, svärta och gräs- och skedand. Fjärden bankad i öster av Järsövägen. Styrsofjärden bör vara fågelfredad året om.

Naturvårdsinventering 1992, 1999

Strandskyddszon - stränderna söder om Lilla Holmen och Lotsberget

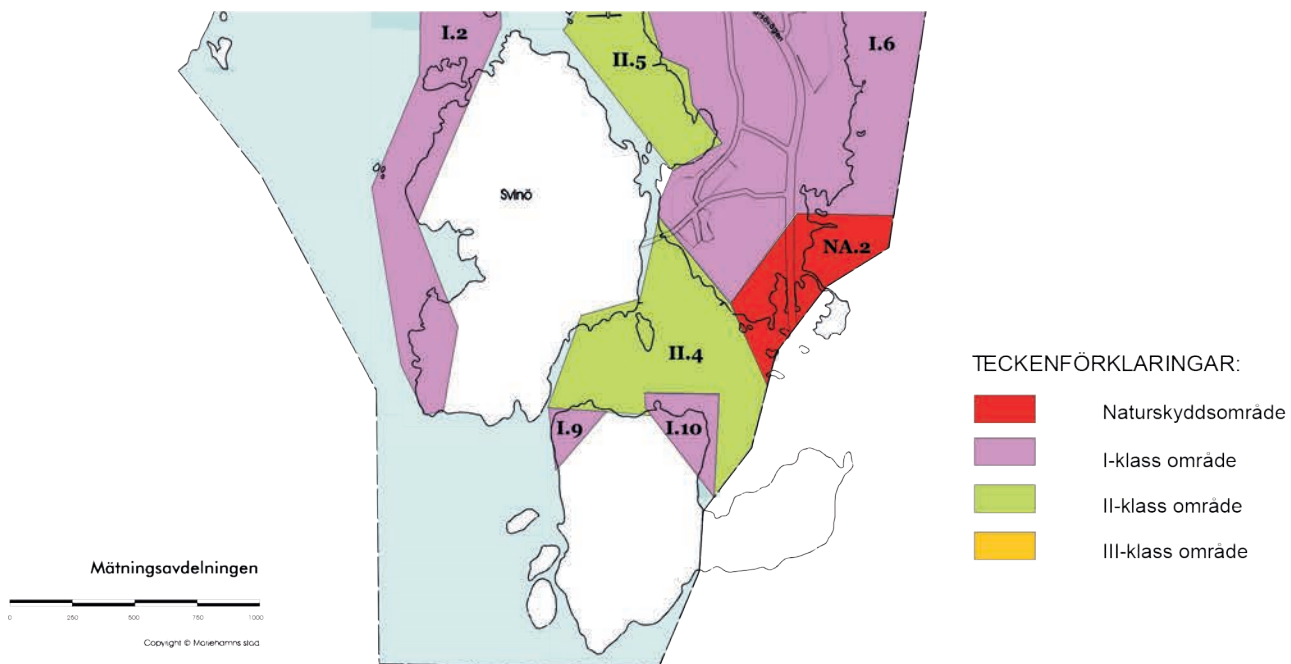
Stränderna och småskären utanför bör genomgående särbehandlas som en strandskyddszon och icke ytterligare exploateras. På Svinö och Styrso är det angeläget att strandskyddszonen blir betydande (minst 100 m) och icke påverkas av skogsavverkningar. Stränderna är generellt av allra största betydelse för landskapsbilden, friluftslivet och faunan.

MARIEHAMN GENERALPLAN

Överordnade planföresättningar

NATURVÅRDSINVENTERING 1972

Stadsarkitektkontoret

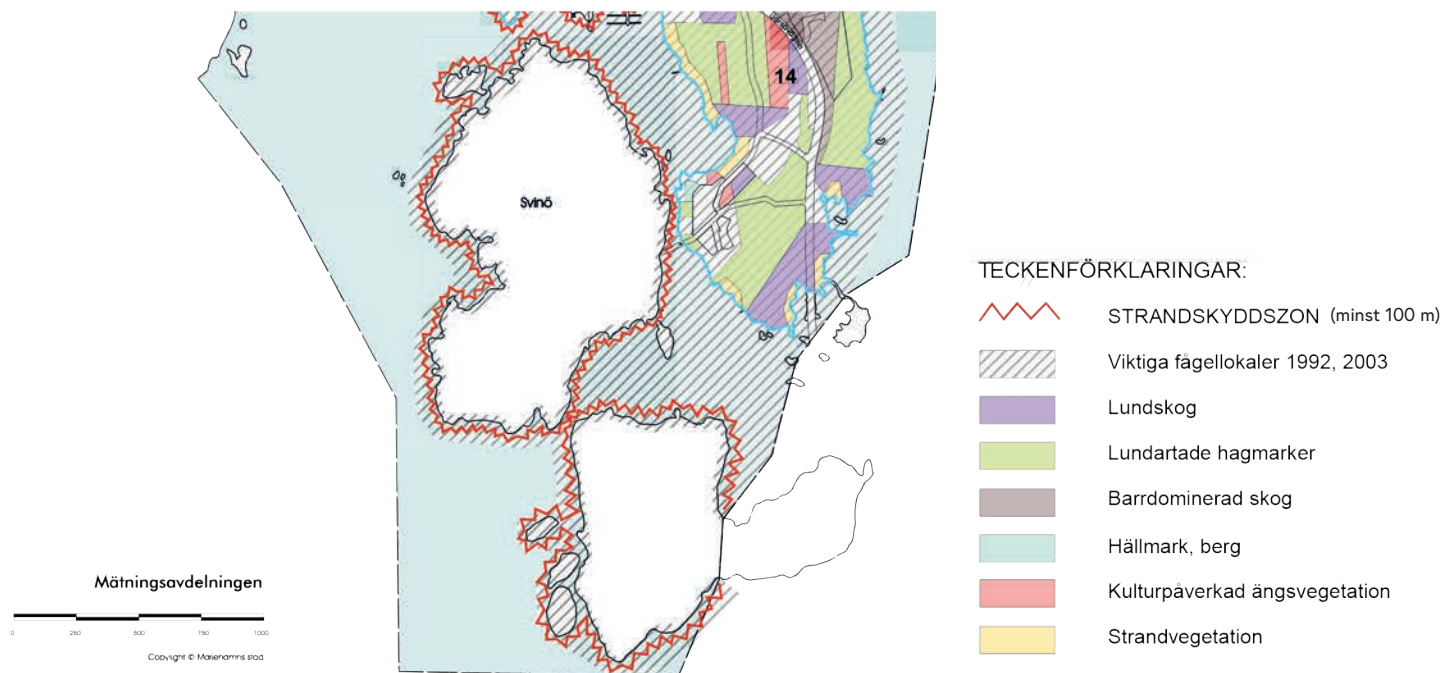


MARIEHAMN GENERALPLAN

Överordnade planföresättningar

NATURVÅRDSINVENTERINGARNA 1992, 1999, 2003

Stadsarkitektkontoret



Styrsö holmes historia

Den medeltida farleden mellan Danmark och Reval (Tallinn) passerade strax norr om Styrsö på vägen från den svenska kusten till Lemböte kapell. Själva kapellet anses härstamma från 1100-talet, medan den danska itinerariet var i bruk vid mitten av 1200-talet. Namnet Styrsö kan bero på denna sammanhangen-styrmärkesnamn är en vanlig förekomst vid farleder. De flesta kända fornlämningar kan kopplas till denna farled, speciellt vårdarna vilka har varit synliga från vattnet åtminstone fram till 1941.

Området har varit beläget mestadels strax utanför tidigmodern bebyggelse då Styrsö först från tidigt 1980-tal har haft fast förbindelse till fasta Åland. Innan dess har det funnits endast en handfull bostadshus och fiskartorp. Den sydöstra delen av det aktuella inventeringsområdet har legat strax utanför bostadsområdet på Skobbholm, och har använts till en mindre del av agrar verksamhet.




Arkeologisk inventering

Ålands landskapsregerings Kulturbyrå har under 2018 utfört arkeologiska inventeringar samt en inventering med fokus på bebyggelse och kulturlandskap. I samband med inventeringen dokumenterades sammanlagt 10 anläggningar, varav sju objekt bedömdes uppfylla kriterier för fasta fornlämningar och två objekt anses som kulturlämningar.

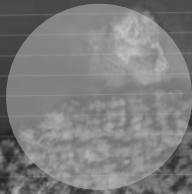
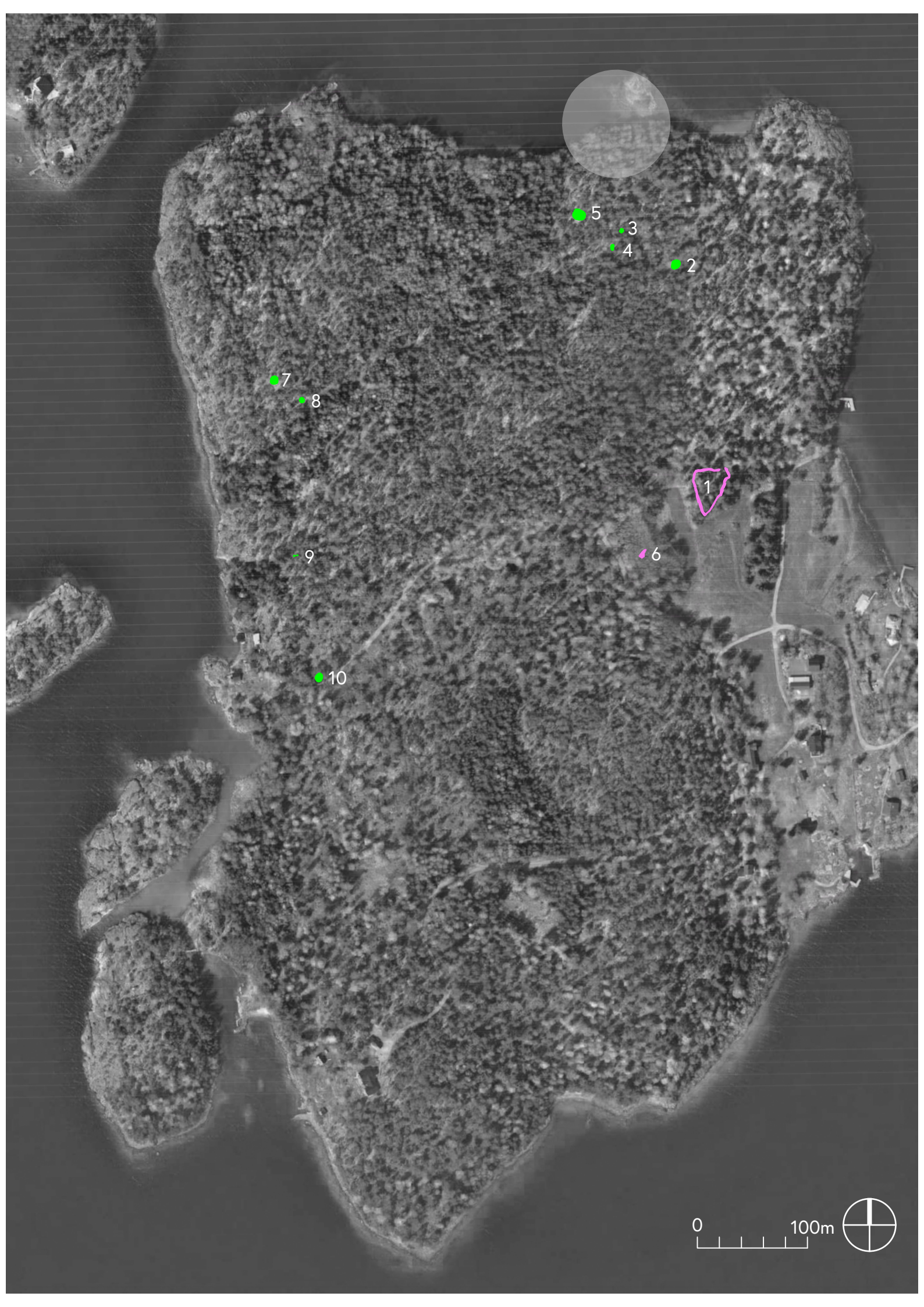
De påträffade fasta fornlämningsobjekten består av tidigare registrerade medeltida/sentida rösen samt två stycken gropar i stenåker. De påträffade kulturlämningarna är kopplade till sentida agrar verksamhet. Därtill dokumenterades ytterligare ett objekt, som anses som en osäker arkeologisk anläggning. Fornlämningar är skyddade enligt landskapslagen (1965:9) om fornminnen i 1 kap. 1§. De nyupptäckta fornlämningarna kommer införas i fornlämningsregistret efter att markägaren har hörts.

De påträffade kulturlämningarna består av röjningsrösen och är kopplade med sentida agrar verksamhet strax väster om Skobbholmens bostadsområde. Kulturlämningar omfattas ej av landskapslagen om fornminnen. Markarbeten som hotar en kulturlämning borde lämpligen föregås av samråd med Kulturbyrån.

Strax norr om strandlinjen på norra sidan om Styrsö ligger även ett fartygsvrak som är fredat enligt 2§ i Landskapslagen (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet.

-  fornlämning
-  kulturlämning
-  fartygsvrak

1. stenmur/hägnad
2. gravröse
3. gravröse/vård
4. gravröse/vård
5. gravröse/vård
6. röjningsröse
7. röse
8. möjligt röse
9. gropar i stenåker
10. gravröse/röse



5
3
4
2

7
8

1

9

6

10

0 100m



Kulturmiljöinventering

Ålands landskapsregerings Kulturbyrå har under 2018 genomfört en inventering med fokus på bebyggelse och kulturlandskap. Vid inventeringstillfället konstaterades två bebyggelsemiljöer av kulturhistorisk betydelse varav den ena omges av en större sammanhängande kulturmiljö med lång historisk kontinuitet.

Styrsö holme tillsammans med Espholm och Svinö tillhörde tidigare Kastelholms kungsgård och har främst använts som betesmark. Mellan 1913 och 1947 arrenderades ytorna av landskapet Åland. Kofferdiskepparen Wilhelm Eriksson från Lemland bebyggde Styrsö holme 1902 med ett boningshus, jordkällare samt ladugård. Arrendet övertogs av sjöfartsrådet Gustaf Eriksson 1913 då Wilhelm Eriksson flyttade till Söderby i Lemland. Bebyggelsen utökades småningom med ett flertal hus på södra delen av Styrsö, och ägs i dagsläget av ättlingar till Gustaf Eriksson. För närvarande är tre familjer permanentboende på holmen.

På Styrsö holmes sydöstra del ligger det ursprungliga hemmanet på Styrsö holme, med fastighetsbeteckningen Styrsö Vitabyggnad 1:8. Den nuvarande mangårdsbyggnaden uppfördes år 1902-1904 och har därefter byggts ut med en stor glasad veranda på den södra gaveln samt genomgått omfattande renoveringar. Väster om huvudbyggnaden finns en ladugård med en äldre skivplåtstäckning. På tomten finns också uthus som nu används som garage, en äldre källarbyggnad med betydande kulturhistoriskt värde, samt maskinhall, bodlänga innehållande verkstad, strandhus och avträde. På den angränsande fastigheten Styrsö 1:12 finns en mindre, timrad sjöbod som troligtvis flyttats till platsen. Norr om åkrarna på fastigheten Styrsö 1:12 finns välbevarade stengärdesgårdar. Väster om de öppna åkrarna finns även nu igenväxta åkerytor med en mängd tydliga odlingsrösen och dikningsspår.

På den sydvästra delen av denna yta ligger även ett bostadshus på fastigheten Styrsö Rödabyggnad 1:9. Denna bostadsbyggnad är relativt nybyggd och har även kraftigt byggts ut. Ett välbevarat, äldre uthus visar dock att bostadsenheten har ett kulturhistoriskt sammanhang.

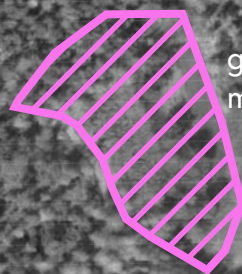
På Styrsö holmes nordvästra udde finns en liten stuga samt bastu och vedlider som ursprungligen tillhörde tandläkaren Elis Lundberg (1890-1959). Stugan uppfördes troligtvis 1928 och har en mycket hög bevarandegrad. Den ursprungliga ägarens arvingar testamenterade stugan till Trobergshemmet i Mariehamn och den har sedan dess fungerat som rekreationsboende för Trobergshemmets personal och på senare tid även för övriga anställda inom Mariehamns stad. Stugan nås främst vattenvägen och är på land förbunden med vägarna på Styrsö holme endast med en mindre stig. Detta förhållande samt att byggnaden på land omges av skog utgör en del av platsens särprägel och kulturhistoriska värde.





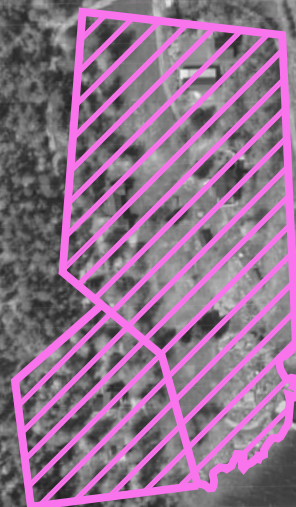
stuga samt bastu och vedlider

sjöbod



gammalt bete
med röjningsrösen

Styrsö Vitabyggnad



Styrsö Rödabyggnad

0 100m



Naturvårdsinventering

Stadsarkitektkansliet har anlitat Faunatica för att utföra flora,- biotop,- fågel- och fladdermusinventering på Styrso holme under 2018. Under inventeringen lokaliserades följande förekomster:

- Två hotade och en regionalt hotad växtart samt fem storvuxna träd/buskar.
- Sex biotopobjekt, två tillhör värdeklass II och fyra värdeklass III.
- Två (1 häckande) fågelarter enligt fågeldirektivets bilaga I och tio (9 häckande) hotade fågelarter samt en (icke häckande) nära hotad fågelart.
- Fladdermusantalet var lågt och inga viktiga fladdersmusområden lokaliserades.

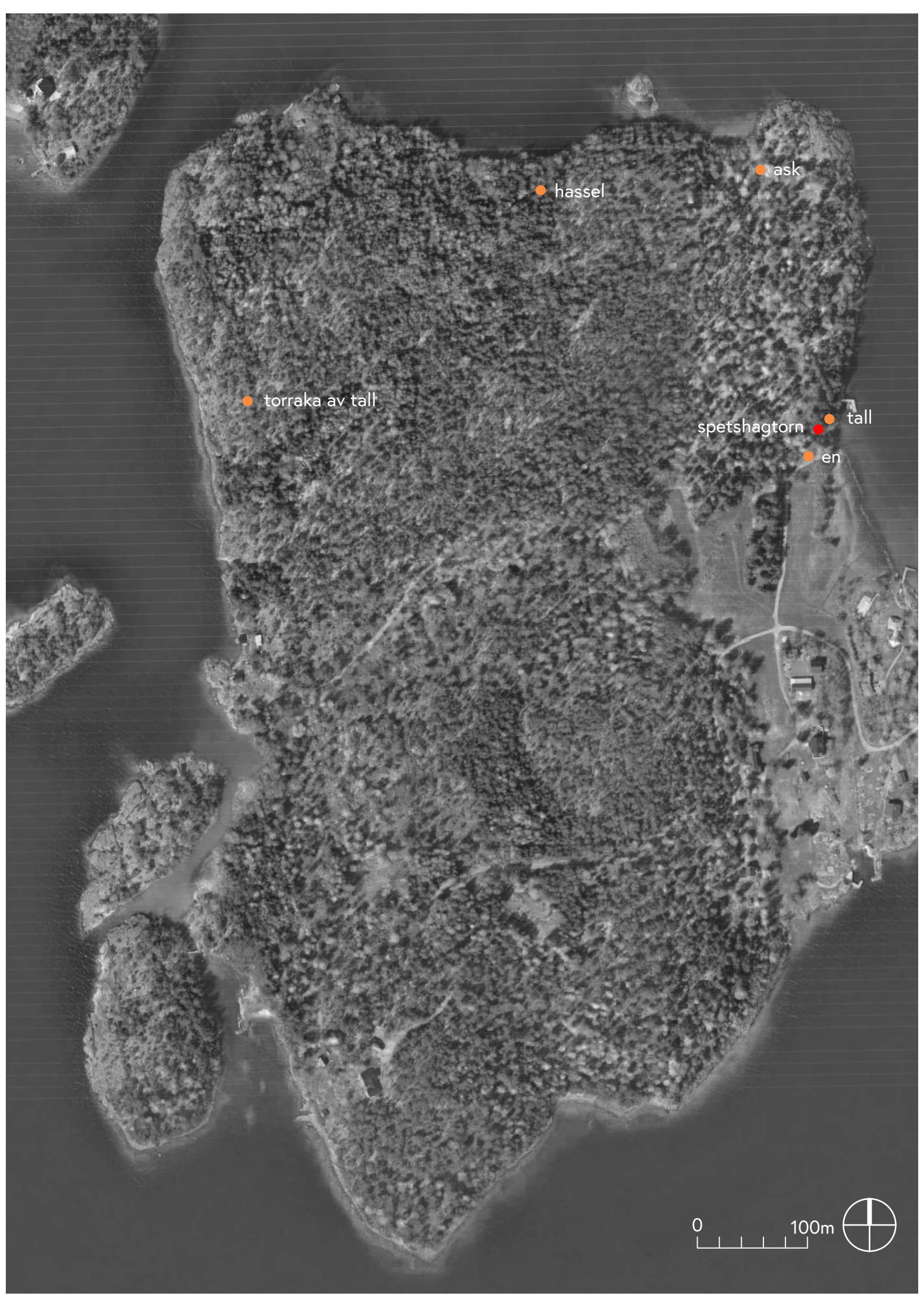
Resultatet med förekomsternas omfattning och läge presenteras på separata kartor nedan.

Växter

Från området på Styrso holme lokaliserades en sårbar växtart och fem storvuxna träd. De är främst lokalt värdefulla förekomster. Det rekommenderas att dessa beaktas i samband med markanvändningen, då det med måttliga medel är möjligt.

- stort träd
- spetshagtorn

Från området observerades en hotad (spetshagtorn) växtart samt fem träd/buskar som är skyddsvärda. Därtill observerades den sårbara gulmåran som fortfarande är vanlig på Ålands torrängar och torra vägrenar. Arten har därav inte presenterats i figuren. Gulmåran har klassificerats som hotad eftersom den korsar sig med den främmande arten stormåra. I delområdet påträffades också den regionalt hotade asken. Arten är dock fortfarande mycket allmän på Åland, och växtplatserna har därav inte markerats på kartan.



hassel

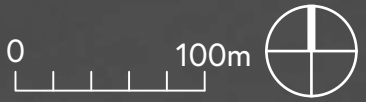
ask

torraka av tall

spetshagtorn

tall

en



Biotoper

Objekten i värdeklass II representeras av en till arealen liten frisk äng, som är en akut hotad naturtyp, och en till arealen litet och småskaligt lundkärr, som är en starkt hotad naturtyp. Det rekommenderas att båda sparas i samband med planeringen av området. Det finns skäl att avgränsa de egentliga naturobjekten i planen med markeringar som anger speciella naturvärden. Det rekommenderas även att man lämnar en några tiotals meter bred, obyggd "buffertzona" kring naturobjekten, som i planen kan anges som t ex skogsmark eller friluftsområde. Det rekommenderas att biotopobjekten i värdeklass III sparas från byggande och annan verksamhet som försvagar objektet, alltid då det med måttliga medel är möjligt.

■ värdefulla biotoper

Objektets flora är i huvuddrag typisk för området och vanlig. Skogsobjekten har inom området nästan i sin helhet utsatts för skogsvårdsåtgärder. Skogsobjektens naturtillstånd och mängden murken ved är därav låg i området. I de mittersta och södra delarna av holmens västra del har man gjort omfattande hyggen. Under de kvarlämnade fröträdSTALLarna har det vuxit ett mycket tätt hasselbestånd, men objekten motsvarar inte naturtypen hassellund.

Från området avgränsades sex förekomster av värdefulla biotoper:

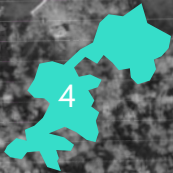
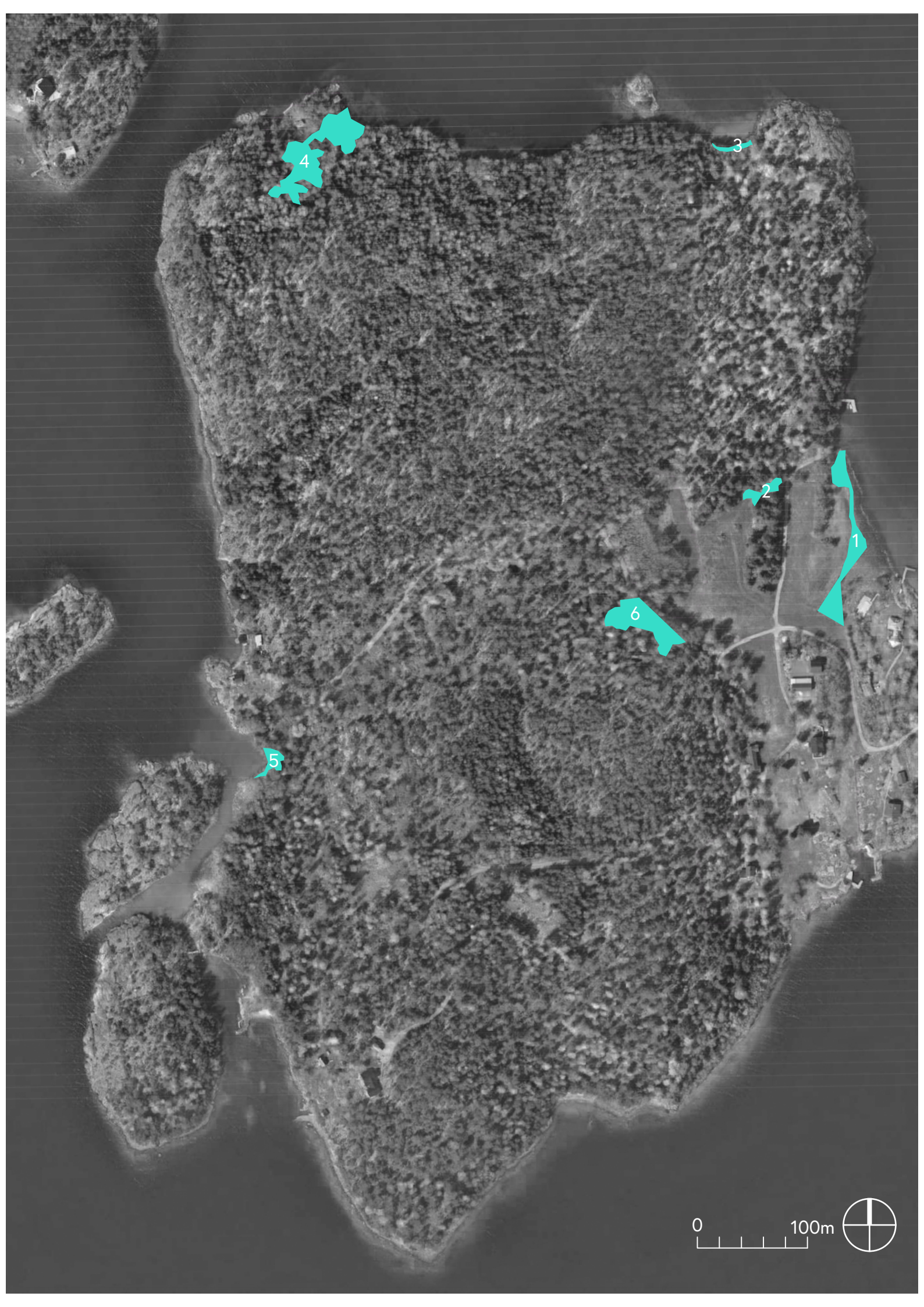
1. Vassar vid havsstränder/Öppna madkärr (lokalt värdefull, värdeklass III)
2. Friska ängar (lokalt mycket värdefull, värdeklass II)
3. Tångvallar (lokalt värdefull, värdeklass III)
4. Lundkärr/Friska mesotrofa lundar (lokalt mycket värdefull, värdeklass II)
5. Friska mesotrofa lundar (lokalt värdefull, värdeklass III)
6. Friska mesotrofa lundar (lokalt värdefull, värdeklass III)



Bild från biotopområde 3. Biotopen ligger i strandkanten.



Bild från biotopområde 5



4



3



2



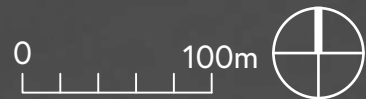
1



6



5



0

100m

Fåglar

Från området på Styrso holme observerades flera sjöfåglar som klassats som hotade, och som troligen häckar väster om på de tre små öarna (närmast Styrsogrundet och Norra Styrsoklubben). Faunatica rekommenderar att dessa öar bibehålls obebyggda för sjöfåglaerna.

Den sällsyntaste fågeln som observerades i samband med utredningen var nötväcka, som observerades häckande. Området kring reviret på Styrso holme borde bevaras i naturtillstånd.

På Styrso holme borde i mån av möjlighet trädbeståndet som markerats som blått i kartan (tätt fågelbestånd) sparas i naturtillstånd. I det västligare objektet finns även storvuxna aspar med spillkråkans bohålor.

Stränderna i viken öster om utredningsområdet, där skäggdoppingens och sävsparvens revir finns, borde i mån av möjlighet lämnas vassbevuxna.

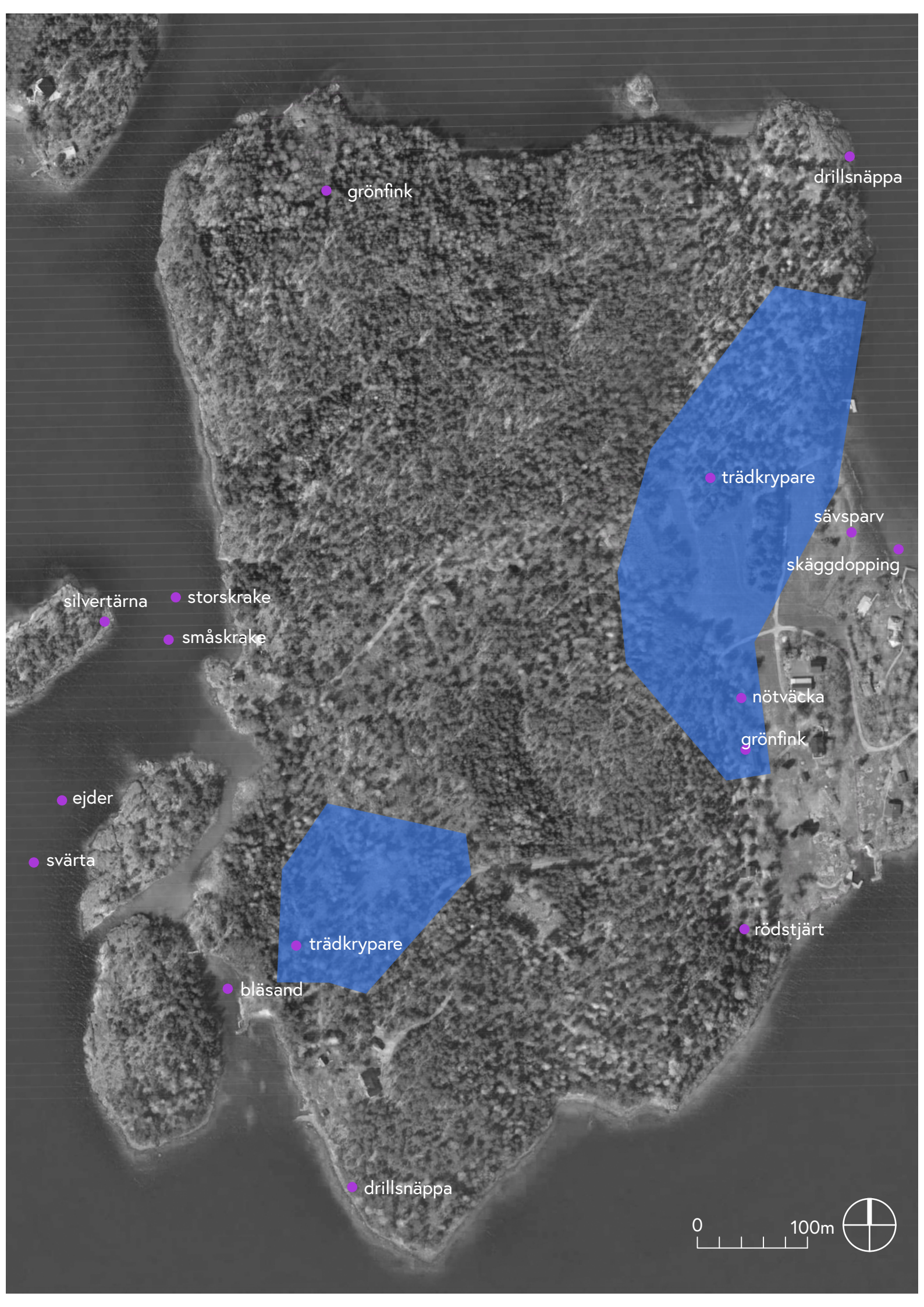
● anmärkningsvärda fågelarter

■ revirobservationer fåglar

Anmärkningsvärda fågelarter som observerades inom utredningsområdet:

- Skäggdopping (häckar eventuellt i området) nära hotad art
- Bläsand (ansvarsart, häckar i området) sårbar art
- Ejder (ansvarsart, häckar i området) sårbar art
- Svärta (ansvarsart, häckar i området) starkt hotad art
- Knipa (ansvarsart, häckar i området)
- Småskake (ansvarsart, häckar i området) starkt hotad art
- Storskrake (ansvarsart, häckar i området) sårbar art
- Drillsnäppa (ansvarsart, häckar i området)
- Skrattmå, sårbar art
- Silvertärna (häckar i området, fågeldirektivets art)
- Spillkråka (häckar eventuellt i området, fågeldirektivets art)
- Rödstjärt (ansvarsart, häckar i området)
- Tofsmes (häckar i området) sårbar art
- Nötväcka (häckar i området) sårbar art
- Grönfink (häckar i området) sårbar art
- Sävsparv (häckar i området) sårbar art

Utöver de nämnda arterna observerades som häckande eller troligen häckande arter inom området följande: knölsvan, gräsand, strandskata, morkulla, fiskmå, ringduva, större hackspett, sädesärta, trädpiplärka, rödhake, koltrast, björktrast, taltrast, rödvingetrast, trädgårdssångare, ärtsångare, törnsångare, svarthätta, gransångare, lövsångare, kungsfågel, grå och svartvit flugsnappare, blåmes, talgoxe, kråka, skata, nötskrika, stare, pilfink, bofink, grönsiska, steglits och gulspurv.



grönfink

drillsnäppa

trädkrypare

sävspurv

skäggdopping

silvertärna

storskrake

småskrake

nötväcka

grönfink

ejder

svärta

trädkrypare

rödstjärt

bläsand

drillsnäppa

0 100m



Fladdermöss

På grund av det låga antalet observationer ansågs det inte finnas någon orsak till att avgränsa speciella områden som används av fladdermöss, även om observationerna är koncentrerade till öns västra och östra delar.

På Styrso holme borde i mån av möjlighet trädbeståndet som markerats som blått i kartan sparas i naturtillstånd. Dessa områden används för sök av föda även av fladdermöss.

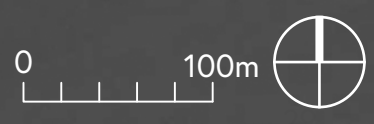
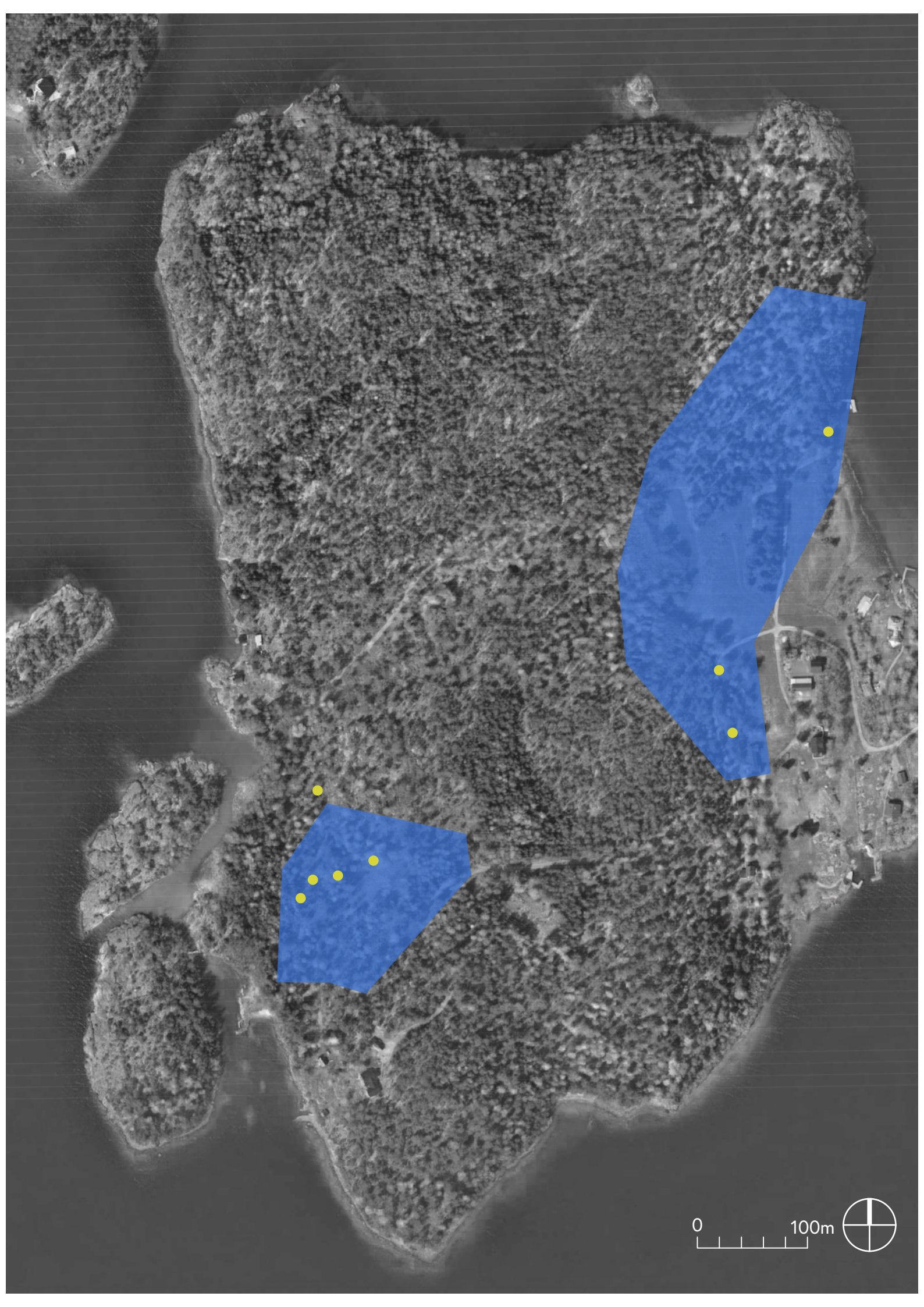
- fladdermus
- födosök fladdermöss



Bilden visar en del av det västra födosöksområdet



Bilden visar en del av det östra födosöksområdet




Miljöbyråns utlåtande

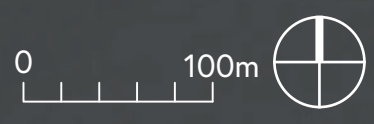
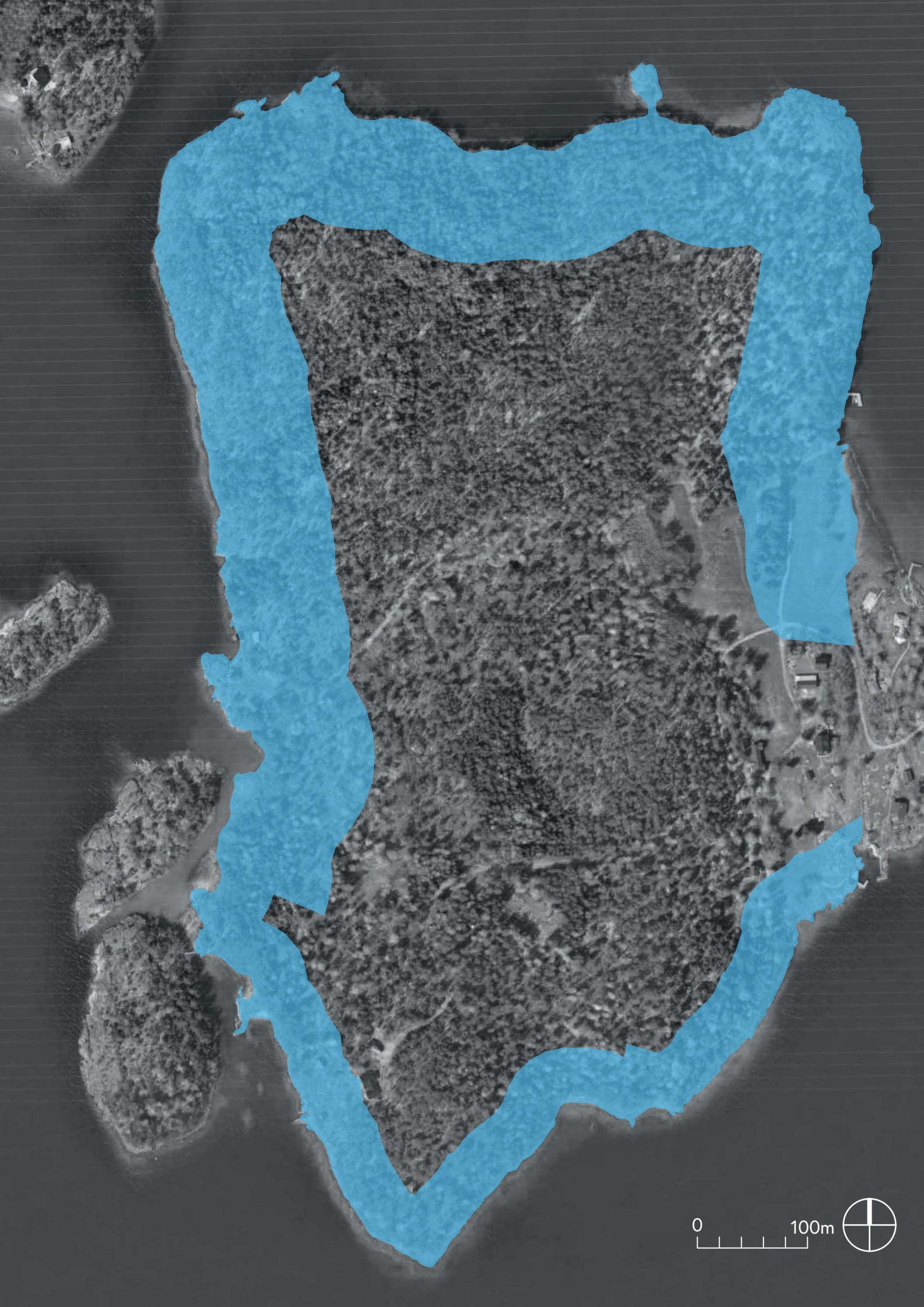
Miljöbyrån har haft möjlighet att lämna utlåtande gällande stadens planer på byggnation av Styrso holme.

Man framför följande:

- stranden bör lämnas obebyggd med en strandskyddszon på minst 100 meter.
- tomter och vägar bör planeras så koncentrerat i förhållande till varandra som möjligt för att minska fragmentering av området.
- ett större enhetligt skogsområde bör sparas från byggnation för att gynna hotade fågelarter.

Utöver områdets naturvärden, bör även de landskapsestetiska värdena tas i beaktande. Inloppet till Mariehamn är i dagsläget glesbebyggt och ger ett intryck av orörd skärgårdsmiljö och illa planerad bebyggelse längs med inloppet riskerar att påverka helhetsbilden negativt. Detta innebär att man inte ska bebygga branter i närheten till havet eftersom byggnaders synlighet ökar med dess höjd över vattnet. Eftersom Styrso stränder i stort sett är obebyggda i östlig, nordlig och västlig riktning bör man helt undvika att bygga på ett sådant sätt att det estetiska värdet förminskas.

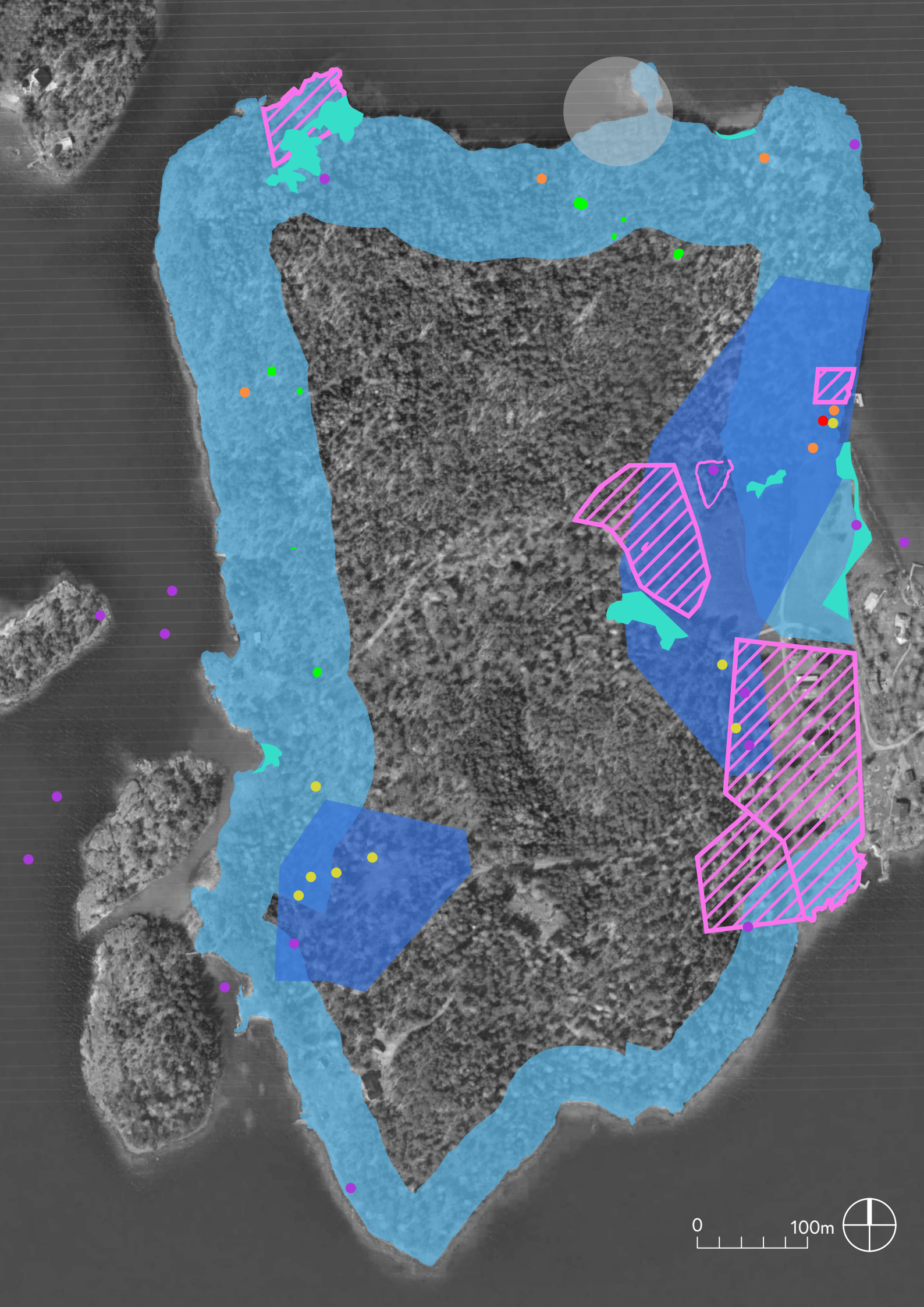
 strandskyddszon



Sammanfattning av inventeringar med sammanfattande karta

Sammanställningen av inventeringarna visar att det främst är de yttre delarna av Styrso holme som besitter natur- och kulturvärden. De inre delarna av holmen har få eller inga sådana värden. De låglänta områdena har generellt större naturvärden, här finns flera viktiga biotoper samt revir- och födosöksområden för fåglar och fladdermöss. Generellt kan man säga att de högst belägna områdena med berg i dagen är de minst värdefulla som biotoper. Dessa har dock andra värden, såsom upplevelsemässiga då de ger störst möjlighet till utsikt över holmen samt storslagna vyer mot havet. I landskapsbilden är dessa områden synnerligen viktiga eftersom de ligger vid inloppet till Mariehamn och tillsammans med västra Svinö och de yttre holmarna erbjuder en vy över ostörd skärgårdsnatur. På de högsta delarna av området är också flertalet fornminnen belägna.

-  stort träd
-  spetshagtorn
-  värdefulla biotoper
-  fågelarter
-  revirobservationer fåglar
-  fladdermus
-  fornlämning
-  kulturlämning
-  kulturmiljö
-  fartygsvrak
-  strandskyddszon

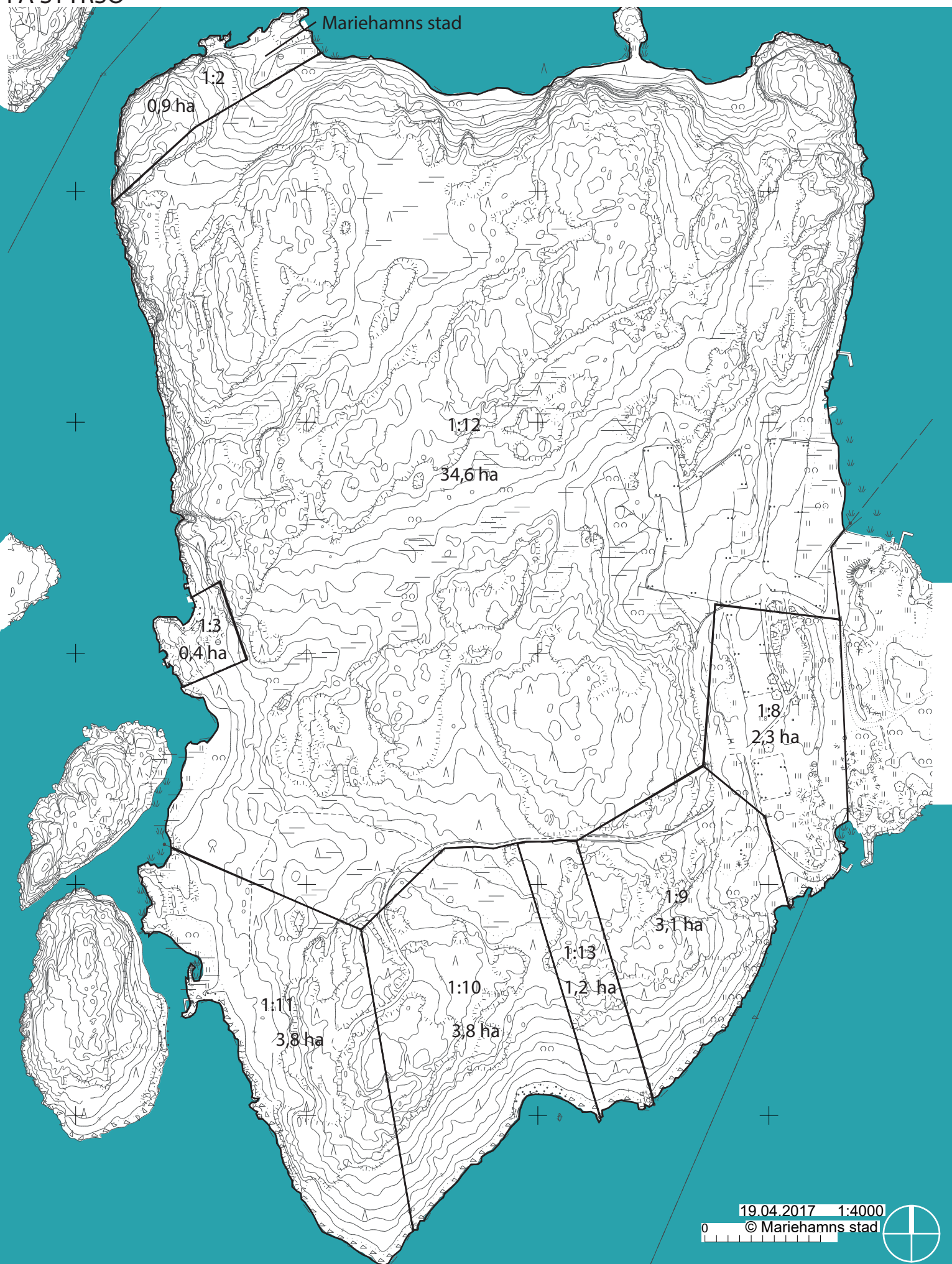


Ägo förhållanden

Styrsö omfattar 500 300 m² mark, dvs ca 50 ha och är idag uppdelat i 8 lägenheter Rnr 1:2, 1:3, 1:8, 1:9, 1:10, 1:11, 1:12 och 1:13. Fastigheten Styrsö by Rnr 1:2 ägs av Mariehamns stad. De övriga fastigheterna är i privat ägo. Vattnet runt Styrsö ägs av landskapet Åland.

ÄGOFÖRHÅLLANDEN OCH UNGEFÄRLIGA MARKAREALER PÅ STYRSÖ

Stadsarkitektkansliet, augusti 2019



Källhänvisningar

Generalplanen

Generalplan 2006, del 2 - 02: Planförutsättningar och målsättning

http://mariehamn.ax/globalassets/dokument/05_stadsplanering_trafik/generalplan-for-mariehamn/generalplan-del-1-4/generalplan_del2_02_planforutsattningar.pdf

Generalplan 2006, del 2 - 02: Plan

http://mariehamn.ax/globalassets/dokument/05_stadsplanering_trafik/generalplan-for-mariehamn/generalplan-del-1-4/generalplan_del2_03_plan.pdf

Inventeringar

Makkonen H, Vasko V & Varjonen R 2018, Naturinventeringar inför planläggning av Styrso holme för år 2018, Faunatica

Karlsson J 2018, Kulturmiljöinventering inför detaljplanering av Styrso holme, Mariehamns stad, Kulturbyrå, Ålands landskapsregering

Roe F 2018, Mariehamn, Styrso holme - Arkeologisk inventering, Kulturbyrå, Ålands landskapsregering

Bilagor

- Utdrag ur PBL
- Utdrag ur Skogs- och naturvårdslagstiftning
- Skobholm

Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland

19 §. Generalplanens innehåll

När en generalplan upprättas ska hänsyn tas till de rekommendationer och beslut som landskapsregeringen utfärdat eller fattat med stöd av 11 §.

Planläggningen ska värna om natur- och kulturvärden, den bebyggda miljön och landskapet samt främja en ändamålsenlig samhällsstruktur, en hållbar utveckling och en estetisk utformning av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar. Goda miljöförhållanden i övrigt och en långsiktig god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror ska främjas.

Generalplanen får inte förorsaka markägare eller andra rättsinnehavare oskäliga olägenheter utan kompensation.

Landskapsregeringen kan anta närmare bestämmelser om generalplaner.

20 §. Utformning av generalplanen

Generalplanen presenteras på en karta. Till planen hör också planbeteckningar och planbestämmelser.

Till generalplanen fogas en beskrivning där den information som behövs för att bedöma planens mål, olika alternativ och deras verkningar samt motiven till lösningarna presenteras på det sätt som närmare bestäms genom landskapsförordning.

Generalplanen kan innehålla bestämmelser som behövs när planområdet planeras, bebyggs eller annars används. Planbestämmelserna kan gälla särskild styrning av markanvändningen och byggnadet, byggnadsrätt områdesvis och fastighetsvis, allmänna krav på vatten och avlopp samt tillfartsvägar eller liknande frågor.

Om ett område, en byggnad eller en byggnadsgrupp ska skyddas på grund av miljövärden eller kulturhistoriska värden ska det anges i generalplanen.

Jord- och skogsbruk, fiske

LL (1998:83) om skogsvård

5 kap. Skyddsvärda objekt

12 §. Bevarande av skyddsvärda objekt

Finns det i ett skogsbestånd biotoper som är viktiga för bevarandet av den biologiska mångfalden skall avverkning och andra åtgärder där utföras så att dessa biotopers särart och betydelse inte äventyras, om inte detta innebär en olägenhet som inte är ringa vid fastighetens användning för fastighetsägaren eller en innehavare av en särskild rättighet. [Landskapsstyrelsen] kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om sådana hänsyn som vid bedrivande av skogsbruk skall tas för att bevara särarten och betydelsen hos biotoper som är viktiga för bevarande av den biologiska mångfalden.

Bestämmelser om skyddsvärda objekt samt ersättning för åtgärdsinskränkningar finns i landskapslagen om naturvård och i landskapslagen (1965:9) om fornminnen samt i bestämmelser som är utfärdade med stöd av sagda lagar.

Se LF (1998:86) om skogsvård.

Skydd av miljön, renhållning, naturvård och jakt

LL (1998:82) om naturvård

2 kap. Fredning av områden

6 §. Naturminne

En naturbildning som bör bevaras på grund av sin betydelse för kännedomen om landskapets natur, sin skönhet eller märkliga beskaffenhet kan fredas som naturminne. Fredningen kan även innefatta ett sådant markområde omkring naturbildningen som krävs för att bevara dess särart och betydelse.

8 §. Fredningsbeslut

Landskapsregeringen fattar beslut om inrättande av naturreservat och fredning av naturminne (fredningsbeslut). Innan ett fredningsbeslut fattas skall kommunen höras.

I fredningsbeslutet skall ändamålet med fredningen samt nödvändiga begränsningar i rätten att utnyttja området (åtgärdsbegränsning) anges. Åtgärdsbegränsningen i ett område får inte vara större än vad som krävs för att trygga ändamålet med fredningen. I fredningsbeslutet kan även undantag från

åtgärdsbegränsningar anges.

Ett område som ägs av annan än landskapet inrättas som naturreservat eller naturminne med fastighetsägarens samtycke.

Ett fredningsbeslut är i kraft oberoende av att området byter ägare. Ett fredningsbeslut leder inte till inskränkning av särskild rätt som förvärvats innan beslutet kungjorts.

3 kap. Skydd av arter och biotoper

14 §. Fridlysning och partiell fridlysning (2002/2) Med undantag av de djurarter som är föremål för jakt enligt jaktlagstiftningen är samtliga vilda däggdjur och fåglar samt dessa fåglars bon och ägg ständigt fridlysta. Genom landskapsförordning bestäms vilka andra djur och växter som är fridlysta inom landskapet. Exemplar av en fridlyst växt- eller djurart får inte avlägsnas, dödas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens äventyras. Fridlysning enligt denna paragraf hindrar emellertid inte att den pågående markanvändningen fortsätter. Vid markanvändningen skall åtgärder som kan störa eller skada exemplar av fridlysta arter undvikas om det endast medför ringa olägenhet för fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten.

Genom landskapsförordning kan bestämmas att en växt- eller djurart skall åtnjuta skydd i något avseende (partiell fridlysning). Partiell fridlysning får inte innebära att arten får ett lika starkt eller starkare skydd än det skydd som gäller för fridlysta arter. Den partiella fridlysningen får inte hindra att den pågående markanvändningen fortsätter. Vid den fortsatta markanvändningen skall sådan störning och skada som avses i 2 mom. undvikas. (2002/2)

15 §. Särskilt skyddsvärda arter

Om det finns risk för att en fridlyst växt- eller djurart skall försvinna, skall arten förklaras som särskilt skyddsvärd. Genom landskapsförordning bestäms vilka arter som är särskilt skyddsvärda.

En särskilt skyddsvärd art eller dess biotop får inte utan landskapsregeringens tillstånd skadas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens på förekomstplatsen äventyras.

Se LF (1998:113) om naturvård.

16 §. Särskilt skyddsvärda biotoper

Den biologiska mångfalden i naturen skall bevaras och främjas. Biotoper som på grund av sin begränsade förekomst har betydelse för naturens mångfald skall förklaras som särskilt skyddsvärda. Genom landskapsförordning bestäms vilka biotoper som är särskilt skyddsvärda.

En särskilt skyddsvärd biotop får inte utan landskapsregeringens tillstånd ändras så att den förlorar sin särart eller sin betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. En ansökan om sådant tillstånd skall inlämnas till landskapsregeringen senast den 1 maj, varvid beslut i ärendet skall fattas före den 1 september. Åtgärder som vidtas i en särskilt skyddsvärd biotops närmiljö skall utföras så att biotopens särart och betydelse bevaras. Med närmiljö avses ett sådant markområde omkring en biotop som krävs för att bevara dess särart och betydelse.

På begäran av fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten är landskapsregeringen skyldig att definiera gränserna för en särskilt skyddsvärd biotop.

Se LF (1998:113) om naturvård.








Skobbholm

Skobbholm hör till Nåtö by och är idag oplanerad både vad gäller generalplan och detaljplan. Byggandet sker enligt byggnadsordningen i Lemlands kommun.

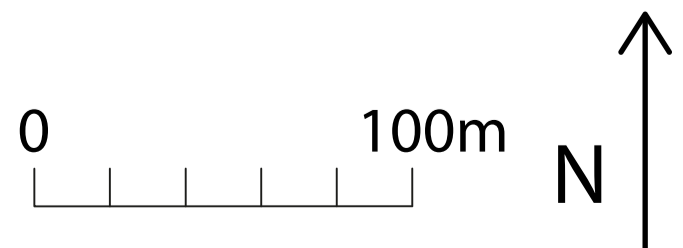
Trafikmatning till Styrso

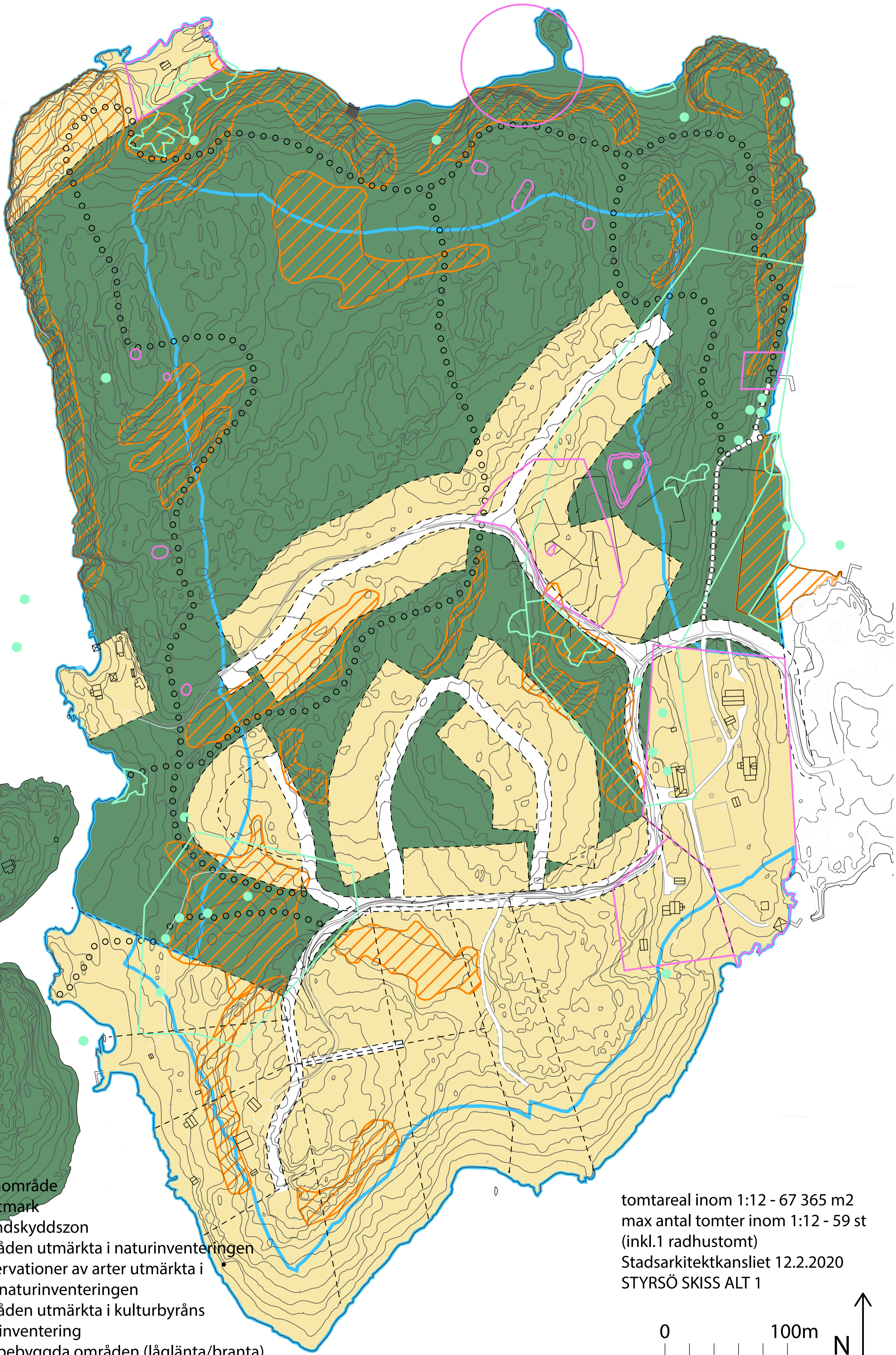
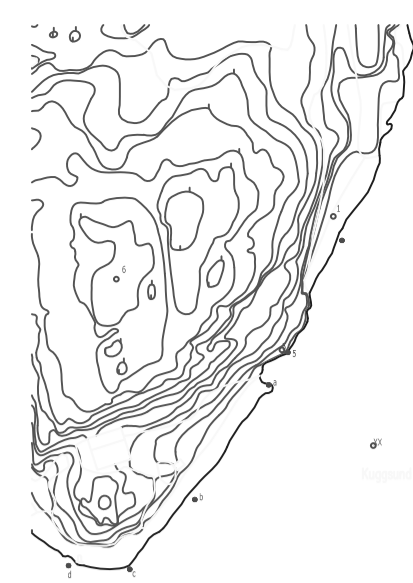
Trafikmatningen till och från Styrso sker över Skobbholm till Järsövägen på privat väg med ca 20 berörda markägare.


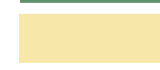




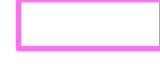


-  grönområde
-  tomtmark
-  strandskyddszone
-  områden utmärkta i naturinventeringen
-  observationer av arter utmärkta i naturinventeringen
-  områden utmärkta i kulturbyråns inventering
-  svårbebyggda områden (låglänta/branta)

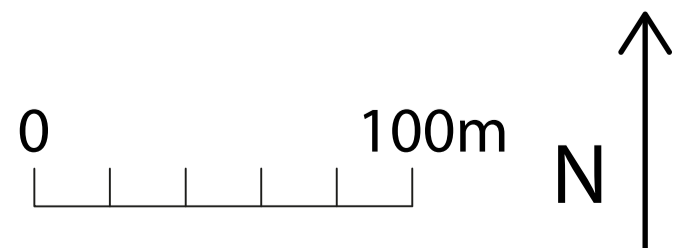
tomtareal inom 1:12 - 72 938 m²
max antal tomter inom 1:12 - 54 st
Stadsarkitektkansliet 12.2.2020
STYRSÖ SKISS ALT 2





-  grönområde
-  tomtmark
-  strandskyddszone
-  områden utmärkta i naturinventeringen
-  observationer av arter utmärkta i naturinventeringen
-  områden utmärkta i kulturbyråns inventering
-  svårbebyggda områden (låglänta/branta)

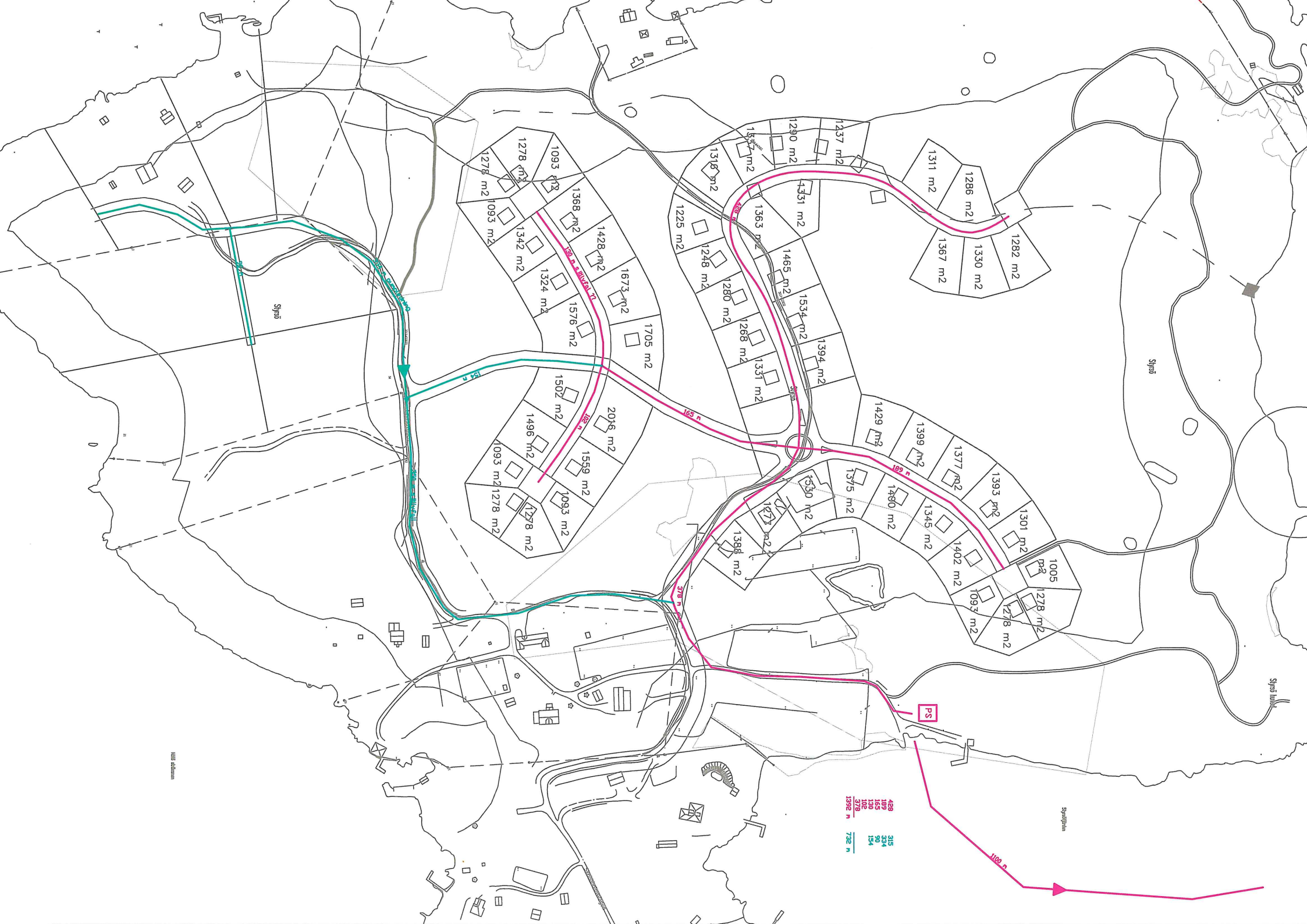
tomtareal inom 1:12 - 67 365 m²
max antal tomter inom 1:12 - 59 st
(inkl.1 radhustomt)
Stadsarkitektkansliet 12.2.2020
STYRSÖ SKISS ALT 1



Kostnadsberäkning Styrösö kommunalteknik

Beskrivning av kommunalteknik	Styrösö		Skobholm	
	Tot. mängd	Investeringskostnad totalt € (moms 0%)	Tot. mängd	Investeringskostnad totalt € (moms 0%)
Tomtgator Trafikmatning till nya tomter (röd) Trafikmatning till R-3-områden (blå) 40 km/h 2 st körfiler Slitlager asfalt Körbanans bredd 5-6 m Markgrund berg Balanslinjens och markytans höjdskillnad +0,50 m Bankfyllning, brytmassor internt Transportavstånd för material 5-10 km Dv-kontrollbrunnar 1 st/40-50 m Inkl. dagvattenavlopp	≈ 1370 m ≈ 767 m ≈ 2137 m	479 500 268 450 747 950	≈ 820 m	287 000
Gatubelysning Gatubelysning till nya tomter (röd) Gatubelysning till R-3-områden (blå) Tomtgata Ensidig placering Stolphöjd 8 m Metallstolpe Stolpavstånd c/c 30 m	≈ 1370 m ≈ 767 m ≈ 2137 m	128 780 72 098 200 878	≈ 820 m	77 080
Lekplatser	≈ 150 m ²	60 000		
Elnät Högspänning från bef nätstation på Skobholm Bostadsområdet		68 000 + 283 000 = 351 000		

Beskrivning av kommunal teknik	Styrsö		Skobholm	
	Tot. mängd	Investeringskostnad totalt € (moms 0%)	Tot. mängd	Investeringskostnad totalt € (moms 0%)
Vattenförsörjning ALT 1 (vattenvägen)				
Sjöledning avl o kv	2 x 1 100 m	132 000		
Pumpstation (master)	1	50 000		
Pumpstation (slav)	1	35 000		
VA dike (röd)	1 392	348 000		
VA dike (blå)	732	183 000		
Sprängning (röd)	1 392	55 680		
Sprängning (blå)	732	+ 29 280		
		= 832 960		
Vattenförsörjning ALT 2 (Skobholmsvägen)				
Ledningar till Slepner	2 100 m	525 000		
Pumpstation (master)	1	50 000		
Pumpstation (slav)	1	35 000		
VA dike (röd)	1 392	348 000		
VA dike (blå)	732	183 000		
Sprängning (röd)	1 392	55 680		
Sprängning (blå)	732	+ 29 280		
		= 1 225 960		
Kommunalteknik totalt (ALT 1)		2 192 788		364 080
Kommunalteknik totalt (ALT 2)		2 585 788		364 080



488
 199
 130
 102
 378 n
 1392 n
 315
 324
 154
 732 n

1000 1:1000

1278 m²
 1278 m²
 1093 m²
 1358 m²
 1428 m²
 1673 m²
 1705 m²
 1502 m²
 2016 m²
 1496 m²
 1093 m²
 1278 m²
 1093 m²
 1559 m²
 1388 m²
 1318 m²
 1225 m²
 1248 m²
 1280 m²
 1268 m²
 1331 m²
 1465 m²
 1534 m²
 1394 m²
 1429 m²
 1399 m²
 1377 m²
 1393 m²
 1301 m²
 1005 m²
 1278 m²
 1278 m²
 1093 m²
 1345 m²
 1402 m²
 1490 m²
 1375 m²
 1530 m²
 1473 m²
 13531 m²
 1290 m²
 1237 m²
 1311 m²
 1286 m²
 1330 m²
 1367 m²
 1282 m²

PS

Slyš

Slyš

Slyš hůl

Správní

Nya tomer utanför R-3-område, 54 st

Kostnader per tomt **ALT1** (minus blå kostnader):

$2\,192\,788 - 552\,828 / 54 = \mathbf{30\,370\ \text{€}/tomt}$

Kostnader per tomt **ALT2** (minus blå kostnader):

$2\,585\,788 - 552\,828 / 54 = \mathbf{37\,647\ \text{€}/tomt}$

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen
Vägnätsbyrån

Beslutande
Minister
Christian Wikström

Föredragande
Trafikingenjör
Elin Roselius

Justerat
Omedelbart

Nr 17

Vägförbindelse mellan Styrso holme i Mariehamns kommun över Skobbholm i Lemlands kommun till Järsövägen
ÅLR 2021/7873

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt be Mariehamns stad om komplettering i ärendet. Kompletteringen bör åtminstone avse;

- en utredning som visar hur utvecklingen av Styrso påverkar den omgivande miljön utanför exploateringsområdet
- en utredning som visar på effekterna av en vägdragning över Skobbholm och bosättningen där
- en utredning kring alternativa vägdragningar eller varför sådana inte är möjliga

Motivering

Enligt 10 § landskapslag (1957:23) om allmänna vägar ska vägnätets utbyggnad planeras utgående från en ändamålsenlig avvägning mellan olika samhällsintressen. Ålands landskapsregering bedömer att man fortsättningsvis inte har tillräckligt med underlag för att göra denna bedömning och begär därför att Mariehamns stad inkommer med kompletterande handlingar och utredningar i ärendet.

Bakgrund

Ålands landskapsregering mottog 16.9.2021 en skrivelse från Mariehamns stad avseende vägdragning till Styrso holme. Ålands landskapsregering beslöt 14.12.2021 svara Mariehamns stad och begära att staden inkom med ett underlag som närmare beskriver den planerade utvecklingen av Styrso och dess påverkan. Ålands landskapsregering mottog 21.12.2021 material från Mariehamns stad.

PLANERAD EXPLOATERING AV STYRSÖ

Eftersom ärendet om exploatering av Styrös holme har hamnat på Landskapets bord vänder jag mig som berörd skobboldsbo, medborgare och arkitekt nu till er.

Som skobboldsbor har vi endast fått läsa om ärendet i tidningarna. Väglaget vände sig då till Lemlands kommun för att framföra att vi inte är intresserade av att upplåta den privata Skobboldsvägen till kommunen. Vi lyfte också fram önskan om att bevara den känsliga och glest bebyggda skärgårdsmiljö vi uppskattar och har valt att bo i. Vidare lade vi fram att en erforderlig breddning av vägen, samt en ökad trafikbelastning skulle inverka negativt på boendemiljön på Skobbold. Lemlands kommun valde därför att inte göra anspråk på vägen eller detaljplanera Skobbold.

Mariehamns stad har nu vänt sig till landskapet för att utöva påtryckningar och beklaga sig över det dåliga samarbetet mellan kommunerna och avsaknaden av gemensam planering, samt att detta skulle hindra tillväxt och utveckling. Både samarbetet och den gemensamma planeringen kan dock starkt ifrågasättas när planeringen endast tjänar Mariehamns stad och dess invånare på Styrös på bekostnad av Lemlands kommuns invånare på Skobbold.

I Finlands grundlag står att "konstitutionen skall trygga människovärdets okränkbarhet och den enskilde människans frihet och rättigheter. Till demokratin hör att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling". Under *Grundläggande fri- och rättigheter* står det vidare att "det allmänna skall verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön." När skobboldsborna yttrade sig i frågan om deras gemensamma väg, samt bevarandet av deras egen livsmiljö, respekterades detta av Lemlands kommun.

En expansion av staden erfordrar säkert goda samarbeten med de angränsande kommunerna, dock inte på den ene kommunens villkor och den andres bekostnad. Politikernas uppdrag i fråga om stadsplanering handlar inte om att öka antalet skattebetalare, utan om hur man skapar en hållbar och trivsamt stad. Det handlar om miljö och de kvaliteter man långsiktigt värdesätter när man vill ta in Mariehamn i nutid och framtid. I frågan om tillväxt och utveckling lämnas de viktigaste värdena bort när den styrande faktorn är pengar.

Missanpassad exploateringsform

Inte bara i Mariehamn väljer man mer och mer att planera km² på km² av så kallad "villamatta". Det schablonmässiga villaområdet med sina vändplan och halvmåneformade strukturer tar varken hänsyn till plats, natur, terräng, väderstreck eller miljö. Denna form av stadsutveckling har länge varit ifrågasatt och kritiserad i grannländerna. Att använda oexploaterad mark utanför befintlig infrastruktur, långt bort från service och arbetstillfällen är långt ifrån hållbar och samtida utveckling. I Sverige har det länge pågått en debatt om de ytineffektiva villamattorna som sprider sig över landskapet och hur dessa tappar koppling till centrum, som i förhållande till de perifera villamattorna är för litet. De kräver dessutom mycket areal, mycket resurser och är inte ett hållbart sätt att utveckla staden på. Man blir beroende av bil och under dagen står dessa områden tomma (de kallas även för sovstäder). Dessutom är de arkitektoniskt fattiga genom sina prefabricerade villor och brist på variation, mångfald och framför allt anpassning till terräng.

De ovarsamma nyexploateringarna innebär stora ingrepp i den småskaliga skärgårdsnaturen på Åland när man spränger bort stora områden av urberg för att ge plats åt ny bebyggelse. Granithällar som har formats och skapats i miljontals år förstörs permanent. Det har blivit alldeles för lätt att få lov att spränga på Åland när man använder grundläggnings- och byggnadskonstruktionsmetoder som egentligen är anpassade för plan mark. Till detta kommer vägar, vändplan infarter och parkeringar som alla kräver mer eller mindre platt terräng. Dessa ingrepp är särskilt påtagliga i den mer känsliga och bergbundna skärgårdsmiljön och visar på en dåligt anpassad byggnadsmodell och oansvarigt planerande.

I många svenska städer utvecklar man nu nya stadsbyggnads- och bostadsprogram för att motverka den monotona karaktären av dessa villaområden. Detaljerade studier görs där man tar hänsyn till lokala och regionala förutsättningar. Nuförtiden planerar man efter resurser, markförutsättningar och bevarande av tillgångar. Resursplanering och markhushållning betyder att man använder mark till det den är mest lämpad till, att bygga vidare på befintliga strukturer istället för att urholka resurser genom att bygga nya system. Många kommuner granskar nu noggrant områden som eventuellt skall bebyggas och tittar på hur man bättre kan hushålla med markresurserna. Det diskuteras och skrivs mycket om att inte exploatera odlingsbar mark och om att lämna natursköna områden som naturskyddsområden och gröna lungor för invånare och besöksnäringen, såväl som för artrikedom.

Åland är ett av de mest biltäta områdena i Europa och det biltätaste i Norden med ca 840 personbilar på 1000 invånare. Detta är till stor del en följd av avsaknaden av fysisk planering. Hur vi väljer att planera vårt samhälle idag kommer att påverka bilberoendet mer än någonting annat i framtiden.

Det aktuella projektet på Styrso utgör ett avskräckande exempel på hur avsaknaden av – eller misslyckad - fysisk planering ytterligare kommer att öka det åländska bilkörandet. Ca femtio villor planeras på ett avstånd av ca 7 km från Mariehamns centrum. Den minsta transportinsats man kan räkna med är att en bil per hushåll gör en resa per dag till staden, vilket ger en körsträcka på ca 700 km – per dag (!). I verkligheten torde den bli avsevärt större genom att flertalet hushåll kommer att ha två bilar och flertalet sannolikt utgöras av barnfamiljer. Sådana har extra stora transportbehov genom att barn skall skjutas till daghem, skolor och fritidsaktiviteter. Att bilarna i framtiden sannolikt till stor del kommer att drivas med el, är naturligtvis bra men innebär inte att körandet inte utgör en stor miljöbelastning. Fossilfri el kommer nämligen inom överskådlig framtid att vara en bristvara i Europa. Dessutom är även fossilfri elproduktion långt ifrån fri från miljöpåverkan. Byggtrafiken och de maskiner som bygger lär dessutom inte vara eldrivna.

Utsläppen av däckslitagepartiklar är dessutom mycket stora och har en erkänt negativ inverkan på vår miljö och våra vattendrag (där Åland redan idag inte uppnår kraven på så kallad "god vattenkvalitet" i de runt 60 vattendrag som mäts regelbundet). Där tillkommer att asfalt innehåller bitumen, som framställs ur råolja. Eftersom man på Åland kör med dubbdäck halva året slits asfalten extra hårt och det frigörs mycket fina partiklar som är direkt skadliga för människan och naturen. Det bör även tilläggas att stadens kommersiella centrum nuförtiden ligger i Jomala och Maxinge. Dit blir resan från Styrso ca 12 km enkel väg.

De transporter som projektet medför orsakar inte endast en stor energiförbrukning utan även, som inledningsvis framhölls, en stor försämring för skobboldsbarnas miljö. Vägbredden skulle mer än fördubblas och trafiken att mångdubblas. Störande blir även den flera år långa byggtiden, då tung trafik kommer att ske hela dagarna över en mycket

känslig och småskalig miljö. Skobholms relativt orörda och botaniskt rika natur kommer att starkt påverkas, och för några familjer, som bor mycket nära vägen, kommer livskvaliteten att påtagligt försämrans.

Styrsö

Styrsö är till allra största delen jungfrulig mark, som har fått vara orörd och därigenom utveckla ett rikt djur- och växtliv. De förra ägarna Edgar Erikson och fru Eva Hohenthal begärde att området skulle klassas som naturskyddsområde, samt park- och strövområde. Detta för att bevara och skydda både den vackra och varierade naturen, samt de betydelsefulla kulturhistoriska arven på platsen. Klassificeringen gäller än idag.

Man har kunnat räkna ut att Styrsö steg ovan vattenytan för ungefär 2500-3000 år sedan. Namnet "Styrsö" kommer från att de höga hållarna var de man "styrde mot", när man seglade mot Åland och Lemböte. Det fanns då fyra grunda farleder, där man kunde ta sig förbi Styrsö med vikingaskepp och koggar. Flera fornlämningar i form av bland annat ett flertal vikingagravar vittnar om Styrsös betydelse på den tiden. Familjen Eriksons förvaltare på Styrsö *Eric Ekström* berättar målände och detaljerat om området (se bilaga. Bilagan är ett utdrag ur Eric Ekströms berättelse om Styrsö. **Bilagan är endast till kännedom och får inte offentliggöras**). När de fyra grunda farlederna till sist också höjde sig över vattenytan, formade de sänkor och dalar som idag bildar så kallade *ekotoner*. Här möts flera ekosystem, viket innebär att artrikedomen är extra stor. Ett sådant område är Sandviken på södra sidan av Styrsö. Det är ett mycket naturskönt område med unik, varierad natur. Mariehamns stad ämnar nu förvärva detta område för att utnyttja det som fortsatt påtryckningsmedel i ärendet om utökad exploatering och bräddning av den privata Skobholmsvägen.

För att anpassa den kuperade, mest bergbundna marken på Styrsö och ge plats åt den infrastruktur som krävs för ett villaområde, måste man omforma landskapet radikalt. Detta kunde även Ålands schakt konstatera, när de besiktigade området för ca. sex år sedan. Markförhållandena på Styrsö är inte lämpade för bebyggelse utan att man fullständigt förstör dess natur och egenart.

Miljömål och hållbar utveckling

Mariehamns stad har miljömål, som följs upp av hållbarhetsbokslut varje år. Här står att *"hållbar utveckling handlar om att långsiktigt bevara vattnens, jordens och övriga ekosystems produktionsförmåga och att minska den negativa påverkan på naturen och människors hälsa."* Vidare står det att *"Staden är en viktig aktör i omställningen till ett hållbart samhälle. Staden har en hög ambition och målsättning för miljöarbetet och i arbetet med att nå en hållbar utveckling har stadens miljömål en central roll"*. Det finns en underrubrik som lyder: *"Hållbar stadsutveckling för en god livsmiljö"*. Under punkt nummer 4. står att *"utveckling av stadens markanvändning genomförs på ett sätt som säkrar närhet till grönområden, biologisk mångfald, möjlighet till en hållbar livsstil samt motståndskraft inför klimatförändringar."* Detta rimmar illa med den okänsligt planerade exploateringen av Styrsö och den omfattande biltrafik som blir följd. Lagtingsledamoten, tillika ordförande i Mariehamns stadsstyrelse, Ingrid Zetterman, har lyft fram vikten av att skydda natur och bevara biologisk mångfald. Exploateringen av Styrsö går tvärt emot ett sådant uttalande.

Bygg inte bort naturresurser

Det är dags för Åland att börja ta hänsyn till naturresurser, miljö och klimat när vi planerar vårt samhälle. Det pratas och skrivs om det, men nästan inget av dom vagt formulerade utsägelserna eller texterna omsätts till verklighet. Globalt och lokalt är det eget ansvar som har gett bäst resultat. Hållbarhet, miljö och klimatet är en grundbult i den framtida fysiska planeringen och behöver prioriteras.

I EU-kommissionens strategi för ökad biologisk mångfald till år 2030 som presenterades i maj 2020, fastslås procenttalen 30% skyddad natur och 10% strikt skyddad natur av EU:s landyta. Idag består 15% av Sveriges och 12% av Finlands landyta av skyddad natur. I Sverige är Bohuslän - norra delen av västkusten - upptagen i miljöbalken som riksintresse och omfattas av ett särskilt skydd för sina stora övergripande värden, som inte skall förvanskas av nya stora byggprojekt. Också ostkustens skärgårdar åtnjuter omfattande skydd. Stora delar av den finska delen av Skärgårdshavet har fått status av nationalpark. Åland, däremot, skyddar endast 2% av sin landyta, och en mycket liten del av skärgården, vår kanske värdefullaste tillgång. Det mesta av marken är idag privatägd och oskyddad.

På Styrso har Mariehamns stad och/eller Landskapet en mycket sällsynt chans att förvärva och skydda ett stort, orörd, sammanhängande naturområde. På så vis bevaras en unik, orörd natur för eftervärlden, samtidigt som man ökar andelen skyddad mark. Här kan ålänningar och besökare ta del av ett vackert naturområde med rik historik. Områdets beskaffenhet är som gjort för ändamålet. Infrastrukturen för detta finns redan och området kan nyttjas som naturskyddsområde omgående. När staden växer norrut, genom att smälta ihop med Jomala, blir det allt svårare att nå naturen på annat sätt än med bil; det blir långt till skog och orörd natur. Söderut finns fortfarande möjligheten att skydda tätortsnära natur.

En tillgång - på naturens villkor

Turister – och även ålänningar – klagar ofta över att den som inte har egen båt har svårt att få närkontakt med skärgården; de flesta vägar som leder till stränder är ju privata. Järsö-Nåtöområdet är unikt i det att man lätt kan nå skärgårdsmiljö från staden med cykel och bil. Många turister hyr cyklar och kajaker i Mariehamn och beger sig ut i den lättillgängliga skärgården. Genom att bevara denna skärgårdsmiljö möjliggör man för flera (även icke bilburna) att kunna uppleva den vackra och unika åländska skärgården.

Järsö-Nåtöområdet är inte bara lättillgängligt utan har även mycket stora naturvärden med en ovanligt stor variation av biotoper. Växt- och fågellivet är rikt och bebyggelsen fortfarande gles och småskalig. I området finns Nåtö naturskyddsområde, en av Finlands främsta botaniska lokaler, och stadens fritidsområde på Järsö. Styrso skulle som ovan framhållits utgöra ett värdefullt komplement till dessa skyddade områden. Med en fortsatt gles bebyggelse och de skyddade områdena skulle skärgården ifråga kunna marknadsföras som ett av landskapets främsta och mest hållbara besöksmål. Att låta det utvecklas till en samling "villamattor" vore kortsiktigt förlegat, oåterkalleligt och oförlåtligt.

S T Y R S Ö

i blyxtbelysning från forntid till nutid.

Utgående från att vi i dag har en landhöjning på cirka 55 cm per hundra år och att denna landhöjning var mycket snabbare i forna tider, kan man räkna med att Styrsös nuvarande högsta bergstoppar steg ovan vattenytan för ungefär 2500 - 3000 år sedan. Alltefter som landytan steg, kom fler och fler bergsknallar ovan vattenytan och när det var som mest, bestod nuvarande Styrsö av ett 20-tal små holmar. Visserligen kom sedermera även lägre höjder i mängd att se dagens ljus, men tillika började tidigare holmar att "växa" ihop.

Styrsö har i forna tider genomkorsats av fyra farleder, givetvis grunda och smala, men lämpliga för flatbottnade koggar och vikingafarkoster. Av dessa farleder gick tre i väst - östlig riktning nämligen från Styrsö klubbar och längs den gamla vägen fram till södra trädgården. Den andra farleden gick något norrom den ovan nämnda och mynnade ut vid nuvarande norra åkern, vidare fanns det en farled som började norrom Westarlunds område och den gick fram till det vi i dag kallar för Mjölkviken. Den syd - nordliga farleden började i Sandviken och mynnade ut i Alhaga, alltså mitt emot Sjösätra. Enstaka rösen och gravmonument bestyrker att dessa farleder existerat.

Styrsö - var ön man styrde mot när man närmade sig Åland från söder och sydväst. Det var den första och största man fick kontakt med. Närheten till Lemböte kloster, som säkert i större utsträckning verkade som värdshus och viloplats för forna tiders sjöfarare, än ett ställe för andlig spis. I varje fall var Lemböte en viktig anhalt i samfärdseln mellan Sverige och Finland och att Styrsö fick härigenom stor betydelse för navigeringen fram till Lemböte. På Styrsös nordvästligaste berg finns lämningar av tre så kallade vardar. Det är runda små stenrösen som stöttat upp en stång eller mast, som sannolikt var försedda med någotslags igenkänningstecken i form av tvärgående rår eller liknande. "Vardarna" på Styrsö bildar en enslinje som leder mot Nyhamns-hållet. Hur gamla farlederna över och förbi Styrsö är, vet man inte, men sannolikt fanns dom till långt före vår tideräknings början. Det finns ju farledsbeskrivningar som gjordes för cirka tusen år sedan och det säger ju redan en del.

Att sjöfarten var livlig förbi Styrösö även under vikingatiden vittnar bland annat ett femtontal kända gravmonument från den tiden om. Dessa gravar finns på olika höjdnivåer och omspanner sålunda större delen av tidsperioden mellan sjätte och nionde århundradet. Dessa gravar finns företrädesvis på bergshöjderna mellan Mjölkviken och Kuggsund.(= Koggsund)

Styrösö kom troligtvis att införlivas med Kastelholms kungsgård under Gustaf Wasas regeringstid i medlet på 1500-talet. Hur länge det funnits fast bosättning på Styrösö är inte klarlagt, men spår av någotslags bebyggelse finns till exempel i branten väster om vägen ner till norra bron, samt ungefär mittemellan stallet och röda byggnaden. På platsen där "Vita Huset" nu står och strax söderom vid kvarnstensterassen och stenpartiet, finns också lämningar av husgrunder. Kvarnen härstammar från slutet av 1700-talet och var en s k tullkvarn, vilket betyder att man tog emot mald mot naturaersättning, som vanligen var en tiondedel av det malda mjölet. Tullkvarnsteorin har sin grund i att mjöltunnorna från kvarnen var krönta, vilket var en förutsättning att få tullkvarnsrättigheter. Två av kvarnens tunnor finns i Styrösö gårdsmuseum och en av tunnorna är krönt år 1805.

Färghandlare Torolf Styrström håller på och forskar om Nätö by och kommit till, att där funnits en lotsstation vars uppsyningsställe fanns på Styrösö och lotsstugan kanske just stod på den plats där nuvarande huvudbyggnaden finns. Detta är i dagens läge obekräftade teorier, men med stort sanningsvärde. Att bebyggelse koncentrerats just till denna höjd är rätt märkligt, för detta var ju en kringfluten liten holme för ett par hundra år sedan. I sammanhanget dyker också en tanke upp, att tullkvarnen på platsen var en inkomstkälla eller lönen för den tidens lotsar.

Sannolikt hade Styrösö varit utan fast bosättning en längre period när kofferdiskepparen Mathias och hans hustru Vilhelmina Eriksson nångång under 1890-talet fick arrenderätten till Styrösö d v s blev så kallade torpare under Kastelholm. På den tiden uppgjordes arrenden på upp till 99 år. Styrösö-Matte som i många avseenden var en mycket originell herre, satte igång en livlig byggverksamhet. Rustade upp en del gamla uthus och byggde en helt ny mangårdsbyggnad (nuv. Vita Huset) under åren 1905 - 07, enligt sägen av stock som "flutit iland", i själva verket knyckt från statens på den tiden ägandes skog på Styrösö.



BREV

Datum
14-09-2022

Beteckning/Dnr
MHSTAD/360/2018

Vår referens
Stadsstyrelsen

Er referens
ÅLR 2021/7873

Ålands landskapsregering
PB 1060
22 111 Mariehamn
E-post: registrator@regeringen.ax

Komplettering gällande vägförbindelse från Styrso över Skobholm till Järsövägen

Med hänvisning till er begäran om komplettering av den 1 mars 2022 meddelar staden följande:

Stadsarkitektkansliets bedömning är att en planläggning av Styrso enligt de framtagna skisserna innebär att de befintliga parcellerna kan förtätas och att det centrala markområdet kan bebyggas med ca. 54 tomter vilket innebär att på Styrso kan rymmas totalt ca 60 - 70 tomter. Stadsarkitektkansliets bedömning av antalet tomter utgår från en ekonomiskt bärande exploatering. Utgående från en uppskattning att varje tomt bosätts av ett hushåll med fyra medlemmar blir antalet boende på Styrso ca 280 invånare.

Utgående från det uppskattade framtida invånarantalet på Styrso bedöms genomfartstrafiken vara 300 - 400 fordon per dygn utanför Styrso på Skobholmsvägen och i förlängningen till Järsövägen.

På Skobholm finns ca 20 bostäder som skapar en genomfartstrafik på Skobholmsvägen om 80 - 130 fordon per dygn.

Skobholmsvägen är en privat, enskild väg med ett 8 m brett vägservitut. Vägen berör ca 20 markägare på Skobholm.

Stadsarkitektkansliets bedömning att den befintliga utbyggda vägen med det 8 m breda vägservitutet inte är tillräckligt för en trafiksäker väg. Vägområdet bör breddas med 4 m till 12 m för att omfatta en dubbelriktad väg, en gång- och cykelväg på ena sidan samt nödvändiga vägsidoområden. En breddad väg innebär att det påverkar både berörda markägares fastigheter och kan påverka befintliga vatten- och avloppsledning som är under vägen.

Samhällstekniska avdelningen låter meddela nedanstående angående alternativa sträckningar för vägförbindelse från Styrso till Järsövägen.

Utdrag från stadsarkitektkansliets beredning angående planering av Styrso holme:

I den riktgivande generalplanen för Mariehamns stad stipuleras för centrala Styrso med markanvändningen rekreatiomsområde R och för en 50 m bred strandzon med markanvändningen naturskyddsområde SN-2. På den norra delen och den västra delen av Styrso inom naturskyddsområdet finns enstaka fornminnen. Förutom dessa finns

sex stycken R-3 områden d.v.s. parceller som under vissa förutsättningar får byggas enligt stadens byggnadsordning.

Befintlig väg till Styrösö är ca 3-3,5m bred, samt att det finns ett vägservitut redovisat i lantmäterikarta vilket har en bredd om 8m. Befintlig väg är enskild väg med ca 20 ägare.

Delgeneralplanarbetet tar sikte på ca 50 nya egnahemstomter, eventuellt med något kedjehus, dvs en befolkningsökning för Styrösö holme om ca 250 - 300 personer.

En framtida lösning för vägförbindelse har en första handslösning i en ombyggnad av befintlig väg, alternativt om det av någon anledning skulle vara lättare, kan en annan vägdragning över Skobholm var möjlig utan att utbyggnadskostnaden skulle förändras radikalt från en ombyggd befintlig väg, eventuell markinlösen ej beaktad.

Nuvarande väg är ca 3-3,5m bred och behöver byggas om och dimensioneras upp till en bredd om 5,5 – 6m, detta kan till stor del utföras inom befintligt vägområde, mindre intrång på invidliggande fastigheter kan dock inte helt undvikas. Nämnas kan att åtminstone tex vägbanken i anslutning Järsövägen kommer att kräva en breddning av befintligt 8m:s vägområde. Kan också noteras att om man väljer, för bättre trafiksäkerhet och tillgänglighet, att planera för en gc väg invid vägen så behöver vägområdet breddas från 8m till 11-12m.

Andra tänkbara förslag för väganslutningar kunde vara nya vägbankar alternativt broar från Styrösö norrut mot Järsövägen eller mot Svinö. För Svinö pågår arbete med delgeneralplan, men i det planarbetet har ingen hänsyn tagits till en eventuell väganslutning till Styrösö, kanske för att strandområdena på Styrösö är skyddade och avsatta som Sn- områden i stadens Generalplan eller för att man anser att befintlig väganslutning till Styrösö är enda egentliga alternativet för en väg till Styrösö.

Möjlighet för en väg genom vattenområdet norr om Styrösö, riktning mot nordost och Järsövägen, är tekniskt möjligt men påverkar natur och vattenområden negativt i en stor grad och verkar därmed som en onödigt kontroversiell väglösning med tanke på vilken trafikmängd som vägen kan tänkas komma att betjäna framöver.

Som enda förslag för vägdragning är att i princip följa befintlig vägsträckning och där utföra nödvändiga justeringar och ändringar för att erhålla en fullgod anslutningsväg från Styrösö till Järsövägen.

På tjänstens vägnar

Henrik Häggblom
Bitr. kanslichef